

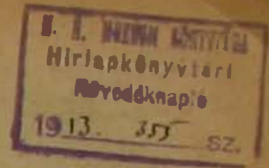
VII. ÉVFOLYAM.

1913. 1. szám.

Budapest, január 5.

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

MHC 2.342



52T  
1-52T

# CSENDŐRSÉGI LAPOK

33

Szerkesztő és kiadja  
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv  
szerkesztő bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre - - 12 korona

Félévre - - - - 6 korona

Negyedévre - - 3 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.



# CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — 6 korona.  
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik  
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL  
Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

1913.



Szinte úgy tetszik, hogy csak az imént léptük át az 1912. év küszöbét, s hogy csak most köszöntöttük őt az újév derengő hajnalán s ime már vége van és bucsuszavakat kelt ajkainkra a hagyományos Szilveszter apó.

Álljunk meg egy kevéssé, mielőtt bucsuznánk és ves-sünk egy pillantást az elmúlt év eseményeire. Érdemes lesz vele foglalkozni. Mert ha voltak is eseményekben gazdag évek testületünk történetében, csak igen kevés, vagy talán egy se volt olyan, mint a most elmúlt 1912-ik év.

Gazdag volt olyannyira, hogy jóformán azt se tudjuk, melyik részén kezdjük a fontosság tekintetében egymást tulszárnyaló események felsorolását. Kezdjük a szolgálathalál.

Ez a mi elemünk, ez foglal el, ez köt le bennünket még álmainkban is.

Szolgálati tevékenységünk évente mindig szép eredményekkel szokott záródni. Ez az év azonban még a szokottnál is jobban próbára tette teherbírástunkat és szolgálati megbízhatóságunkat. A többszöri árvízveszély és más elemi csapásoknál ott voltunk mindenütt, a hol csak az emberiség életét vagy vagyonát komoly veszély fenyegette.

És kivettük részünket a fővárosi zavargások elfojtásában is.

Majdnem félévet töltött a csendőrlegénység egy jó része a fővárosban. S bár akadtak olyanok, akik eme különleges szolgálatra testületünk egyszerű vidéki viszonyokhoz szokott tagjait nem találták eléggé érettnek és fegyelmezettnek, örömmel állapítjuk meg, hogy derék csendőreink fényesen kiállották a tűzpróbát s a fővárosi rendőrséggel, mint rokontestülettel karöltve s a legpéldásabb egyetértésben élve, fennakadás nélkül s ugyszólván minden fegyelmi zavartól menten teljesítették nehéz és felelősségteljes szolgálatukat az egész idő alatt s a főváros lépten-nyomon kinálkozó raffinált szórakozásai és élvezetei sem tudták őket eltántorítani a köteleességteljesítés szigorú feladatának egyenes utjáról.

Ugyancsak erős próbára tette a csendőrlegénység megbízhatóságát és fegyelmezetttségét a szolgálati tevékenység egy újabb ágazata: a batárszéli csendőrszolgálat is.

Nem állítbatjuk, hogy ottani elődeink: a határrendőrség nem feleltek volna meg ebbeli feladatuknak. De abból, hogy ezt a szolgálatot is ránk, csendőrökre bízta az állam közbiztonsága felett intézkedni hivatott felsőbbség, alaposan lehet következtetni, hogy megbízhatóságunk minden tekintetben megfelel a bozzáfűzött követelményeknek s a mostani különösen mozgalmas napokban is jó kezekbe lett letéve a batárszéli felügyelet mindenekfelett fontos szolgálata.

Hogy pedig felsőbbségünk a testület eredményes tevékenységével minden téren meg van elégedve s ennek elismerését és méltánylását, az esetről-esetre való dicséző elismeréseken, jutalmazásokon és kitüntetésekön kívül még anyagi helyzetünk javításával is kifejezésre juttatta, bizonyítják a csendőrségi illetékszabályzat már végrehajtott és még végrehajtás alatt álló ama rendelkezései, a melyek alapján — a mint pár hónappal ezelőtt már irtunk is róla — mellékletményeink legnagyobb része az eddigieket kétszeresére felemelve, ki is utaltatott, maga a zsoldemelés pedig, mielőtt megfelelő fedezet rendelkezésre áll, szinten megtörténik.

Ide számítható ama magasztos gondolkodás is, a mely a családi pótlék rendszerítésével a családok legénység anyagi helyzetét igyekezett javítani és megélhetését biztosítani.

Rég bangostatott óhajunk teljesült a nyugdíjtörvény reformjával, a melynek üdvös intézkedéseiről csak a legbálsabb szavakban emlékeztünk meg.

Az 1912-ik év bucsuztatásánál tehát nemcsak a kötelesség pontos teljesítésének éretéből fakadó tiszta öntudatot, hanem a köszönet és hála is irányítják szavainkat s abban a reményben, hogy erkölcsi megerősödésünket és tevékenységünk eredményességét a jövő csak fokozni fogja, üdvözljük az 1913-ik évet és kívánunk olvasóinknak — boldog újévet!

**STOWASSER JÁNOS** osztrák és királyi udvari szállító, a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangszerkészítője, az Ocskai és a szabadalmazott Rákóczi tárogató feltalálója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntőház-utca 2.

Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fuvó hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős alapúztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközölletnek. Argyérek minden hangszerről külön küldetik. **Magyarország legnagyobb vonós és fuvós hangszerek gyára.**



## A bitófa kultusza.

Ismeretefi: R. L.

Ily ezimen igen érdekes és meglepő dolgokat ír dr. Albert Hellwig bírósági ülnök dr. Hans Gross egyetemi tanár »Archiv für Kriminal-antropologie u. Kriminalistik« című folyóiratában s ha nem hivatkoznék tanulmányában oly szaktekintélyre, mint dr. Pitre, Tb. Trede és E. Sidney Kartland, el sem igen hinnők, hogy keresztény államban ilyesmi is előfordulhat.

Igaz ugyan, hogy Délolaszországról, különösen Sziciliáról van szó, ahol a babona jobban virul, mint bárhol másutt s e tekintetben a sokkal kevésbé intelligens orosz vagy délszláv paraszton is tútesz. S ami a legkülönösebb, ez a kivégzettek kultusza nemcsak hallgatóan türt valami, hanem egyenesen az egyház által jóváhagyott és szentesített kegyeleti gyakorlat. De térjünk a részletekre:

Palermo déli oldalán folyik az Oreto, melyet a történelmi nevezetességű »Ponte dell' Ammiraglio« (a tengernagy bidja) hídal át. A hidat Giorgio Antiochenes tengernagy, Rogernek, a normanok herezegének egyik kísérelője — aki a saracénokat Sziciliából küzde — 1113-ban építtette. A hidat most már nem használják, közlekedésre a mellette épült modern vasbid szolgál. A hid és a város között egy hozzávetőleg kétszáz éves templom áll, amely teljesen tisztelen s minden tekintetben szegényes benyomást tesz. Eredetileg a Szent Szűznek volt ajánlva, de száz év óta a kivégzettek kultuszának középpontját képezi; ez a »Chiesa delle anime dei corpi decollati« magyarul: a kivégzettek lelkeinek temploma.

Ez volt szintere a palermói kivégzéseknek; a templom melletti temető tele van ezeknek a tetemeivel, amelyeket régebben a kivégzés helyén addig hagytak temetlenül feküdni, míg teljes feloszlásnak nem indultak. Egy mellékkápolna — amely kizárólag a kivégzettek kultuszának van szentelve — közvetlenül a kivégzettek utolsó nyugvóhelyéhez vezet.

A sicíliai nép a kivégzettek lelkeit védszentek gyanánt tiszteli, szorongatott helyzetében bozzáfordul segítségért, akik a bennük bizókat baladéktalanul a kórt segélyben részesítik.

A kápolnában sok fogadalmi adomány, így viaszkból készült kar, láb, kis gyermek látható, mindmegannyi hálajele az anime dei corpi decollati által meghallgatott és megsegített fohászokéknak. Hogy az ebben a babonában hívő nép mily reálistan festi ki képzeletében a kivégzettek támogatását, legjobban jellemzi egy — dr. Pitre által Mezzo Moreale egyik templomában látott és részletesen leírt — nagy olajfestmény. Ez a kép azt a jelenetet ábrázolja, amint egy, több rabló által megtámadott utas szorongatott helyzetében segítségért fohászodik a kivégzettek lelkeihez. Nosza, ezek sem restek,

kiugrálhatnak aírjaikból, kézbe kapják bordáikat és lábszár-csontjaikat s azokkal olyan sort vernek a meglepett utonállókön, hogy azok jobbnak látják kerekét oldani az ilyen szokatlan ellenség elől.

A palermói templomban is látható több basontürgyű kép. Ezekben a képeken rendszeren belső sérülésekben szenvedők, hajótöröttek, gyilkosok által megtámadott, vagy egy fatörzs által agyonnyomorítottak kéri a kivégzettek lelkeinek támogatását. Ezek a különös védszentek rendszeren a tisztítótüzben vannak ábrázolva.

A kivégzettek tiszteletbentartásának általánoságát és népszerűségét talán és leginkább azok a tipikus sicíliai kocsi, helyesebben kétkerekű talyigák jellemzik, amelyeknek deszkaládája tele van pingálva a kivégzettek lelkeinek tiszteletére vonatkozó jelenetekkel.

A védszentek különösen batásos napja a hétfő és a péntek. Ezekben a napokon valóssággal hemzseg a közelről és távoli vidékről való nép a templomban; túlnyomórészt nők, akik tudvalevőleg mindig nagyobb számban képviselve a hívők és a babonások sorában.

Ennek a különös kultusznak ugyan Palermo a középpontja, mert ott állították fel legtöbbször a bitófákat, de üzik ezt Szicilia minden vidékén, ahol valaha kivégzés történt. Természetesen nincsenek mindenütt külön e célra szentelt templomok; legtöbb helyen egy-egy mellékkápolnával kell megelégedniök. A legtöbb ilyen célra szolgáló mellékkápolna a kapuczinusok templomaiban található.

Ha nincs a közelben ilyen templom s ha a hívő szegény ahhoz, hogy különös védszentjeinek tiszteletére Palermoba zárúdokolhasson, az néhány centesimóért (fillérért) otthon is felállíthatja magának védszentjei házi oltárát; egyszerűen megvásárolja a Sziciliában mindenütt kapható védszentnek fából — persze rosszul — faragott mását, amely rendszerint korhűen: akasztott állapotban ábrázolja a *megdicsőültet*.

Szokás a kivégzettek templomába zárúdoklóknál, hogy mielőtt a templomba lépnének, különös megtiszteltetés jelölül levetik saruikat. A kivégzettek lelkeihez szánt fohászokat a rózsafüzér elvégzése után mondják el, leggyakrabban keresztelő Szent János oltára előtt, akit Herodes által elrendelt lefejeztetése ezimón a kivégzettek védszentjének tartanak.

Könyörgő szolozamáikból bemutatok itt egyet eredetben és fordításban: »Armuzzi di li corpi decollati, Chi'n terra siti nati, N'purgatorio vi stati, n'paradiu siti aspittati, Prigati l'Eternu Patri, Pi li mei nicissitati, Prigati lu Signi, Chi li nimiei mi vennyu 'n favuri«. Magyarul: »Kivégzettek tisztelt lelkei, ti, akik e földön születetek, ti, akik a tisztítótüzben vagytok s a paradicsomban várnak rátok, kérjétek az örök atya támogatását részemre, hogy ellenségeim érzülete reám kedvezővé váljék.«

Miután a zárúdok ezt vagy ehhez hasonló fohászát

**Ha fáj a feje?** ne tétovázzék, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát**

mely 10 perc alatt a legmakacsabb migránt és fejtájtást elmulasztja. — Ára K 1.20. — Kapható minden gyógytárban. Készít **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispest**en. Orvosok által ajánlva. Három dobozál ingy. postal szállítás.



Erzsebet királyné új szobra Triestben. (Scifert bécsi szobrász műve.)



Luitpold bajor regensherczeg temetése.



a kivégzettek lelkeihez intézte, hemegy az elől említett kápolnába, ott egy bizonyos körö teszi fülét és feszült figyelemmel hallgatódzik, hogy ball-e zörejt, ami kérésének teljesítését jelenti. A hívő nép ugyanis meg van róla győződve, hogy ama bizonyos kő alatt számos kivégzett lelke tartózkodik állandóan, akik a jámbor hívőnek zörejjel adják tudtul kérelmének teljesítését. Tudjuk, hogy a vágy bizonyos hangokat hallhatni, hallucinációkra és illúziókra ragadtat; így aztán nem esoda, hogy a jámbor hívő ballja is azt a bizonyos és várva-várt zörejt.

Ha az újatosság nem a templomban, hanem a lakásban lévő védszent szobra előtt történik, akkor a hívő éjjelre meggyújtja a szohor előtti mécesest, kitarja az ablakot és ezt imádkozza:

•Ti magas lelkei a kivégzetteknek, három akasztott, három lefejezett és három vízbefullasztott, ti mind járuljatok az örök atyához és jelentsétek neki az én szorongatott helyzetemet. Ha nem teljesítetek kérésemet, ezentul én sem fogom a rózsafüzér újatosságát elvögezni. •

Az imádkozó feszülten figyel ezután a kivégzettek lelkeinek válaszára. Ez már komplikáltabb, amennyiben nem minden zörej és bang fogadtatik el igenlőnek. Sőt, meg kell tudni különböztetni az igenlő és a tagadó hangokat. Így például szerencsét jelent, ha a hívő kutyaugatást, kukorékolást, gitárpengetést, harangkonduktást, ajtókopogtatást hall; ellenben résztjóslo a macskanyávogás, vizesobaj, vagy a számarbögés.

Rendkívül érdekes példákat hoz fel dr. Pitrié egyes, különösen ismert és tisztelt kivégzettekről. Ilyen az 1817 november 5-én kivégzett Frusteri nevű földműves, aki nevének védelmezése közben saját anyját ölte meg. Kegyhelye a Trapani melletti Paceóban van s a zarándokok messze földről özönlenek oda kegyeletüket leróni. Szent hírében áll és számos csodatételt neki tulajdonítanak. Sirja fölött, úgyszintén a San Francesco Di Paolo templomban örökégő lámpa hirdeti népszerűségét.

Hasonló népszerűségnek örvend az 1702 márczius 27-én Palermóban kivégzett Capellari nevű lelkész, akivel a nép különösen azért rokonszenvezett, mert elfogulatlanul és bátran viselkedett utolsó utján; amikor teteme — az akkori rettenetes szokás szerint — «elretentés» céljából karóra huzatott, asszonyok jöttek, akik kezeit csókolták és sokan vettek abból a földből, amelyet a karóról lógó lába érintett s amelylyel később — mint ők állították — számos csodatételt követtek el.

A kivégzettek ilyen tisztelete oly rendkívülinek, oly bizarrnak látszik, hogy azt normális felfogás mellett csak rahlógyilkos népnél lehetne feltételezni. Tény, hogy nagy szerepet játszik a téren a délolasz népnek a brigantinizmus (utonállás) iránti előszeretete, amely a keresztény államokban úgyszólván páratlan. A «massiu

bazájában a «becsületes» briganti (utonálló) még a mai korban is inkább mint nemzeti hős s nem mint megvetésre méltó lator szerepel, amint azt egyébként az ismeretes monstreporökből — amelyek hirhadt brigantik ellen folytatattak — a közelmúlt időkben is tapasztaltuk. Ez a vidék — akárcsak nálunk a múlt század 40—60-as éve a szegénylegényeké és a zsványoké — még most is eldorádója a brigantinak; itt még oly dicsfényvel van körülveve, amely ami józan és higadtabb gondolkozásunk mellett szinte érthetetlen. A sicilii pór sokkal jobban gyűlöli a carabinieri (csendőrt), mint a brigantit, aki csaknem kizárólag a gazdagokat fosztogatja s zsákmányát igen gyakran a szegényekkel osztja meg, részben számitásból, de másrészt veleszületett jószívüségéből, ami különben kissé furcsa viligitásba helyezi a vérengző és kegyetlen brigantit. Ez úglátszik a rugója a briganti és a pór közötti rokonszenvnek.

A kivégzettek tisztelete az előbbi évszázadokban a zsarnokok által gyakran jogtalanul elrendelt kivégzésekkel is összefüggésben látszik lenni. Az akkori brigantik egy számottévo része ugyanis igazságtalanul üldözöttekből tohorzódott s így érthető, ha a nép minden kivégzettben egy-egy ilyen ártatlan üldözöttjét látta a zsarnoknak. Mert elég gyakori eset volt, hogy a kivégzett bűncselekménye, ha nem is egészen törvényes, de emleri szempontból menthető volt s magával ragadta a tömeg rokonszenvét. Így például az előbb említett Frusteri saját édes anyját felesége védelme közben ölte meg; ma talán önvédelem czimén felmentetett volna, akkor fejével fizetett cselekményeért.

De van ennek a kultusznak vallásos háttere is. A feloldozást nyert, bűneiket megbánt s vesztőhelyükre papok által kísért büntettesek úgyszólván példát szolgáltatottak az Istennek tetsző kimulásra. Halálukkal levezekelték bűnüket s teremtőjükkel és a világgal kibékülve haltak meg.

Aki a múlt századok kriminalisztikájával foglalkozott, az basonértelmű esetekre talált különben Európa más országaiban is. A 17. és 18. századokban szinte versengésszámba ment a papok között a bűnösök megtérítése. Minél konokabb volt a bűnös és nagyobbak bűnei, annál nagyobb volt az érdem ily bűnösöt megtéríteni s annál nagyobb volt a vele szemben tanusított jóindulat. Szokás volt a végső utjára menő bűnös életét, a jó utra való megtérését épülés céljából prózában vagy versben megírni; azt is megengedték neki, hogy a bitőről az összesereglett néphez ájtatos beszédet intézzen, vagy egy életét és megtérését tartalmazó jámbor költeményt elszavaljon.

Természetes, hogy Siciliában az ily módon elbaltakot közték különös becsben tartani, sőt az ily halált szépek tekintették. Az ily «szép» halálmód kultusza egyébiránt Németországban is annyira elhatalmasodott, hogy

**BUTOR**

készpénzért v. részletfizetésre legjutányosabb áron  
**ERBENTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNÉL**  
 BUDAPEST, VI. TERÉZ-KÖRÜT 8. SZ.  
 Képea árjegyzék ingyen. :: Telefon 88-59.

**BUTOR**



Lajos, az új bajor regens-herceg, fia, a trónörökös és unokája a trón várományosa.



annak suggestív hatása alatt nem egy balandó csak azért követett el főbenjáró bűnt, hogy ily épületes halált szenvedhessen.

Van ezenkívül még egy momentum, amely ennek a kultusznak létjogosultságát — már amennyire ez egyáltalában jogosultnak mondható — magyarázhatóvá teszi.

Általános lélektani tapasztalat, hogy a tömeget különösen az az erzés uralja, amely a döntő pillanatokban benne is előtérbe lép. Minél tovább van valamely érzelmetkötés forrása, vagyis minél régebben történt az a cselekmény, amely bennünk bizonyos erzést felkeltett, annál kevesebb hatással van jelenlegi gondolkodásunkra és érzéseinkre. Innét ered, hogy bár a briganti gyilkossága annak idején a népet felizgatta, mikor a gyilkos végre hurokra s bitófára kerül és „szépen” megy át a másvilágra, a legtöbb esetben a tömegben a gyilkos kínjai iránti részvét elnyomja a gyilkos iránt előbb táplált ellenszenvet és áldozata iránti részvétet. Ebből magyarázható egyébként, hogy minél hosszabb idő mult el a bűncselekmény elkövetése óta, annál inkább hajlandók az esküdtek kegyelmet gyakorolni; viszont ha a tettes közvetlenül a tett elkövetése után kerül kézre — mint azt Amerikában látjuk — a legtöbbször könyörtelen lincseles az önbírói határozat.

Ha mindezeket a körülményeket figyelemre méltatjuk, akkor már kevésbé érthetetlennek és különösnek fogjuk tekinteni a kivégzettek tiszteletének ápolását, mint az az első pillanatra látszik.

Tovább megyek. Nekünk, művelt népeknek és embereknek, ha nem is teljesen ugyanaz, de nagyon hasonló kultusznak van. Nem is kell a mult századba visszamennünk. Vajjon egyéb-e a korunkat jellemző bűnügyi, úgynevezett kriminális irodalom, kezdve Conan Doyle műveinél, egész az utolsó szenzációs bűnügyi tárgyalás törvényszéki rovatában meg, „irközleményig” s a hirhadt Nik Carter-féle ponyvairodalom termékéig, vajjon mindez nem-e a tiszteletteljes esodolat, melyet az átlagegyén — legyen az bár hevesvérű olasz, vagy higgadt angol, egyszerű földmives vagy intelligens egyen — a békőznapi szférából kiemelkedő „nagyiség” iránt érez, legyen ez a nagyság egy lángész, vagy egy szenzációs betörő? S ha hozzávesszük azt a sok talismanánt (a nyularkától egészen az akasztott ember köteléig), akkor talán nem is állunk oly messze babona tekintetében a siciliától.

## ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

### A gyümölcsök hatása az egészségre.

Sokszor hallunk arról, hogy a különböző gyümölcsök fogyasztása milyen egészséges az emberi szervezetre, viszont mások a gyümölcsevésnek káros követke-

ményeket tulajdonítanak. Általános vélemény mind a mellett az, hogy az emberi szervezetre jótékony hatású a gyümölcs-táplálék.

Azonban, a minő hasznos a módjával élvezett gyümölcs az egészséges életműködés előmozdítására, épen olyan ártalmas annak mértéktelen fogyasztása. Vannak gyümölcsfajok, a melyeknek vegyi alkotórészei a cukor, a savak, a nedvek, a fehérnye, a keményítő különösen alkalmasak diétás gyógymódokra; de vannak olyanok is, a melyeket óvatosan, mérsékelt mennyiségben tanácsos élvezni, mert vegyi összetételeik nem alkalmasak sem a gyomor táplálására, sem a vérnek megtisztítására.

Ha a különböző gyümölcsfajokat az egészség szempontjából osztályozzuk, legelsőnek kerül sorra az alma, a mely érett állapotban vastartalmu, élelyben dús, tehát a vérszegényeknél vérképző hatása, az asztmás és a tüdőbetegéknél pedig megkönnyebbiti a légzés nehézségeit. Az idegeseknek csillapító, az almatlanoknak megnyugtató szerepe; az emésztést lágyítón mozditja elő. A gyöngén savanyu almát sültve, főzve, szárítva, kompót és kása alakban, nyersen jól letörölve héjaatul lehet fogyasztani. Tudniillik az alma tápláló ereje, vastartalma héjában a legtöbb van. Kivételek persze a vastag héjú almák, ezeket meg kell hámozni, mert héjukat nehezen emésztjük meg a gyomor. A köztudatba időtlen idők óta átment az alma egészséges hatása, hiszen a katzenjammer kellemetlenségeit savanyu almával enyhítgeti a mámoros ember.

A szőlő vetekedik gyógyítóerőre nézve az almával, sőt gyógymódokra alkalmasabb is. Tartalma: szőlőcukor, fehérnye, magnézium, kálcium, szabad savak. Ezek megtisztítják, meghigítják, szaporítják a vért, előmozditják az anyagcsere s a belek működését megkönnyítik. Azok, akik a szőlő héját nem eszik meg, mert azt képzik, hogy az emészthetetlen, nagyon tévesen cselekedzenek. — pen a szőlő héjában található lúgsavakat dolgozza föl a gyomor s az emésztőszervek ennek a feldolgozása által nyernek erőt. A szőlőkúra tisztítja a tüdőt is. Tehát felfrissíti az egész szervezetet; hízaló és erősítő.

Az alma és a szőlő után a dió következik. Tartalma: fehérnye, olaj, cukor s kevés keményítő. A rest bél-működés ellen s a savanyu gyomornedvek képződésének megállítására kitűnően alkalmazhatjuk, mert kevés nehezen emészthető keményítő van benne, ellenben enyhén hajtó a dió olaja. Lesavanyodás megállítására, a cukorbetegség s a vérszegénységénél kiválóan alkalmas. A kókuszdió még gazdagabb fehérnye tartalmu; egy kilónyi kókuszdió egyenlő tápértékü egy kiló marhahússal.

A szilva hasonlóképen hasznos, egészséges gyümölcs, a mennyiben az emésztés előmozdításában jelentékeny szerepe van. Főként aszalt, kompót vagy lekvár alakjában eszközlő lágyító, hajtó hatást. Nyersen fogyasztva felfúvódásokat okoz. (Függő gyomruak és hélibetegek tartózkodjanak a nyers szilva evésétől.)

A nyári és téli korték kevésbé táplálók az almáknál. Mészartalmuk a csontképződést segíti. Dús nedvtartal-muk folytán tevékenyen segítik a vese működését: a vese- és hólyagbajosok tartózkodjanak tehát a körte evésétől, nohogy a túlságos nedvkiválasztás fájdalmat okozzon nekik.

A görög-dinnye felfúvódásokat, a sárgadinnye emésztési zavarokat okoz, tápláló ereje egyiknek sincsen.



Villamos és gőzerőre berendezett gyár tőlünk nem képes olcsón finom és jó hangszert szállítani, mint **REMÉNYI MIHÁLY**, a Ludovika Akadémia régi hangszerekesztője. Azért ne vásároljon semmiféle hangszert, legyen az hegedű, gordonka, zsinhalom, harmonium, harmonika, fa-, rézfúvó-hangszer, húr, stb., míg **Roményi** legújabb képes árjegyzékét át nem olvasta, mely ingyen és bérmentve küldetik **Budapestről, Király-u. 58.** Köfőző költészetes díjtalanul. Kivétel a világ minden részébe nagyban és kicsinyben. Az összes hangszerek javítása szakszerűen és olcsón. — Minden hangszerről külön-külön árjegyzék kerendő





Bolgár tábor repülőgépről fényképezve.



Fogyasztásuk mérsékeltén ajánlatos; de csakis jó gyomruak éljenek vele.

A cseresznye kellemes ízű, könnyű emésztésű. A meggy vérképző. Sőt kompót alakban a vese- és bélműködését kedvezően, enyhén segíti elő. A bírsalma kompótnak, marmeladenak, sajtnak egészséges, tápláló; a vese működését előnyösen befolyásolja. Az eper fontos tápláléka az idegbetegeknek és a vérszegényeknek. Gazdag foszfortartalmu; a vérkeringést elősegíti. — Innen magyarázható az a jelenség, hogy vérmos egyéneknél csalánkiütést okoz az eper fogyasztása.

Az áfonyát, a ribizlít, a málnát, gyöngye vastartalmuk, üdítő izuk teszi közkedveltté. A bogyóvidéken a fekete áfonyát bélbajok ellen orvosságul basználja a nép.

A baraczk és őszibaraczk bóját régebben ártalmasnak tartották. Ujabbban a vegyelemzés kimutatta, hogy épen a héjukban van az értékük; a bóják tartalmazza azokat az összetevőket, a melyek a tüdő tevékenységére jóltevően hatnak, a gyomor falait megtisztogatják a a májból az epe kiválasztását megkönnyébbítik.

Az ananász csupán élvezeti gyümölcs. Tápereje nincsen. Ellenben a fűg és a datolya táplálóak és vérképzők. A gesztenye gazdag liszttartalmánál fogva tápláló, de módjával fogyasztandó, mert lassu emésztésű.

A citromnak kiváló szerep jutott a belső szervek gyógyításánál. Lázás betegségek, torokbajok, reumatikus bántalmak enyhítője. Üdítő ital. Konyhán és gyógyszerárban basználják a bóját. A narancs áldásos hatása az egészségre közismert. Deszinlicziáló s egyben tápláló is. Mindamellett a szívbetegek és a vérszegények ne egyenek túlságos sokat ebből a jóízű illatos gyümölcsből, mert izgatja s megrökönyitja a vért. Ezáltal természetesen erőt vesz el tőlük.

Röviden felsorolva ezeket a különböző gyümölcsfajokat, vegyi összetevőik és az egészségre való hatásuk szerint említettem meg. Hozzáteszük azonban még azt is, hogy ezek a tulajdonságok és hatások nem vonhatók szoros szabályok alá, mert ahány egyén, annyiféle módon nyilvánulhat a jó és rossz hatásuk. — Mindenesetre czél szerű az egyes gyümölcsfajok evésénél a bóját megfigyelni egyeseken és a megfigyelést összevetni az általános tapasztalatokon alapuló bizonyításokkal. Mindeme megfigyelés nemcsak érdekes, de basznos is lesz önmagunknak s a hozzátartozóinknak, mert hiszen a gyümölcsöt mindenki szereti, szívesen fogyasztja, sőt annak gyógyító hatásáról meggyőződve, gyógyulást, enyhülést vár tőle. És sokszor épen az ellenkezőjét éri el, csupán azért, mert nem a természetének, a belső szervezetének megfelelő gyümölcsöt választja meg.

### Az állatok tájékozódása.

A ló tájékozódó tehetségéről egyik közelmúlt számunkban közölt cikkünkben érdekesen egészíti ki — más állatokra vonatkozóan Frank V. frankurti tudós megfigyelései a tájékozódás — és a hely érzékéről.

A tudományos irodalomban — mondja Frank, — gyakran találunk ezel a szóval: *irányérzék*. Ujabbban csak egyetlen egy francia könyvet írtak, a mely tüzetesen foglalkozik az állatok, helyesebben a méhek irányérzékével. Itt olvassuk azt, hogy a méhek száz vagy ezer méter távolságból is visszarepülnek a kasba, még akkor is, hogyha csápjukat és öt szemüket elvesztik. (A méh-

nek, mint sok rovarnak, két prizmás-szeme van és bárom pontszeme.)

Hogyha az irányérzék olyan, mint a többi öt érzékünk, akkor minden időben működik a többi érzékektől s az emlékeztől függetlenül; különben csak irányémlékeztéről és helyémlékeztéről kellene beszélnünk. Ez az utóbbi különösen a déli tengeri szigetlakóknál van kifejlődve, a kik a közbeszédben nem jobbról és balról beszélnék, hanem keletről és nyugatról, északról és délről. Ezek a szigetlakók azonban tájékozottságukat valószínűleg csak tengeri iskolázottságuknak köszönhetik s igen kétséges, vajjon csakugyan olyan közvetlenül megérik-e az irányt emlékezet hiján is.

A mikor mi, emberek, a kik a látásunk fokozására megalkottuk a messzelátót és a mikroszkópot, az irányérzékünk kiteljesítésére megalkottuk a kompaszt is, nem tettünk egyebet, mint hogy ollesztünk valamit az állatok világából, mert az állatoknál találunk bizonyos delejes érzéket.

Az állatok kitűnően tudnak tájékozódni.

Az, hogy az állatok visszatalálnak a fészükbe, vagy a szokott vaczkura, az igen közönséges jelenség. De nem minden nyugszik az emlékezeten, az állatoknak bizonyára van némi irányérzékük is. A muslinczák 1000 méter távolságból is megéreznek bizonyos jeleket és az is ismert dolog, hogy a nőstény pillangó nagyon távolról megtudja, hol a him, még pedig szagáról tudja meg, a melyre a mi szaglós-szervünk nem is reagál.

A rovarok még kitűnőbben tájékozódnak. Ez a képességük arra enged következtetni, hogy a rovarok már mintegy társítani is tudják a képzeteket, a képzettársítás pedig minden értelmi élet alapja. A *halak*, a melyek egy tóban vannak, minden „veszély” közeledtére a tó közepére sietnek, eltekintve attól, hogy a „veszély” a partról jön-e, vagy a tó közepéről.

A méhek tájékozó képességét tüzetesen megfigyelték.

A *méh*, a mikor először kiröpül a kasból szorgalmasan megnézi a kas nyílását és környezetét, a mikor pedig felszáll, csavarosan repül, hogy megtökintse a terepet. Ha nem látja a kaszt, még akkor is visszatalál, hogyha egyszer már repült azon a tájon... Fel lehet tehát tenni, hogy a méhek ismerik a „járás csapások-at, akár csak mi, emberek a miénket, jóllehet, az ismertetőjelek a méhek számára egészen mások lehetnek, mint a mi számunkra. Hogy a helyet milyen mértékben ismerik a méhek, arról nem tudunk pontosan beszámolni, de némelyek szerint a méh 100 méterig is tud tájékozódni.

A kritikai vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a *halak*, különösen az édesvizben élő halak jól ismerik a vizüket. A csuka, hogyha valami veszélyt érez, ugyanazon a vízi úton menekül el, a melyen jött.

Az *amphibiák* általában sokkal ostobábbak, mint a balak. A békák emlékeznek a helyre, legalább is a leveli béka, a mely czéltudatosan megy egyik helyről a másikra s mindig visszatér a régi helyére, miután elvégezte a vadászatát és az egyik sobase foglalja el a másik helyét, a mi megint azt bizonyítja, hogy nem a szaglások vezetni őket, hanem az — irányérzékük. Az a képesség, hogy az útjukat megrövidítsék, czéltudatos irányváltozással, csak az emlékeknél lelhető fel. Ez az irányérzék nemcsak egyes érzékszerveken nyugszik, hanem az érzékszervek összességén. Máskép van ez a madaraknál, a melyek főleg a látással tájékozódnak, a minthogy a madarak szeme sokkal komplikáltabb és jobban ki van fejltődve, mint akármelyik emléke szeme.

HA KÖHÖG, HÁSZNALJON AZONNAL  
**HURUTPASZTILLÁT!!**  
mely a legkiválóbb köhögőt és azonnal simalasztja; 1 doboz 50 fill.  
3 doboz 1 K. 20 f. Kapható mindenütt. Készít: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagyváradon.

Humus, sók, kőszén, mindennemű megfázástól eredő  
fájdalmat párszori használat után megszüntet a Gerő-féle  
**MENTHOL REUMASZESZ**  
Ára 1 kor., 3 üveg 2 K. 50 fill. Készít: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagyváradon.

Ziegler tanár a mellett foglalt állást, hogy a postagalambok irányérzékét nem szabad valami új, rejtélyes érzék föltételezésével magyaráznunk, mert ezt a látása és helyemlékezete kellőképen megmagyarázza. Ez a föl-fogás ma is teljesen jogosult. A postagalambokat főleg nappal bocsátják útjukra. Hogy a perspektíva amadár-távlatból világosabb és a galamb így könnyebben tájékozódhat, az könnyen megérthető. Ki lehet mondani tehát, hogy a postagalambok tájékozóképessége kizáróan a látáson és a helyemlékezeten alapul.

## KÉPEINKHEZ.

Feljethetetlen Nagyasszonyunk! a megdicsőült Erzsébet királyné Ő Felsője emléket örökíti meg a képeink egyikén bemutatott Erzsébet-szobor, a melylyel újabban Triest város lakossága róta le hódolat teljes kegyeletét a megdicsőült emléke iránt.

A szobor Seifert bécsi szobrász kiváló alkotása és egy allegorikus szoboresoportozat közepén, teljes királyi ornátusban állítja elénk a megdicsőült királynét.

\*

A másik kép Luitpold bajor régensherceg fejedelmi pompával történt temetését ábrázolja. Münchenben, múlt hó 19-én ment végbe a temetés, a melyen királyunkat Ferencz Ferdinánd trónörökös főherceg Ő Felsője képviselte.

Kapcsolatban áll ezzel a másik kép, a melyen Lajos új bajor régens-herceget fiával és unokájával együtt láthatjuk. Ebből az alkalomból megemlítjük, hogy a bajor kormány még az ez év elején benyújtandó törvényjavaslattal megszüntetni szándékozik a régensséget, a minek megtörténtét valószínűleg nemsokára követni fogja az új régens-herceg megkoronáztatása is.

\*

A balkáni háboruban nagy szerepe volt a repülőgépeknek is, amennyiben a felderítő és hírszerző szolgálatok legnagyobb részét aviatikusok illetve a repülőgépen magokkal vitt tiszték teljesítették. Egyik közeli számunkban már említettük is, hogy a bolgár aviatikusok miként kémltek Drinápoly erődtiséit s a repülőgépekről lezört kiáltványokkal, hogy igyekeztek önkéntes megadásra bírni a várbeli lakosságot és helyőrséget.

Mostani képeink egyike, a melyen egy táborozó bolgár csapat repülőgépről felvett madártávlati fényképét mutatjuk be, elénk bizonyosága annak, hogy repülőgépen teljesített felderítő szolgálat mily rendkívüli fontos és megbízható előnyöket biztosíthat a hadviselő feleknek.

## HIREK.

**Adományok.** A létesítendő csendőrségi internátus alapja javára újabban a következő adományok folytak be: a Franklin-Társulat irodalmi és nyomdai vállalat által ajánlkozott 20 darab \*Vezérfonál a rendőrkutya

ádomításához című könyv ára fejében, a VII. számú csendőrkerületi parancsnokságtól 50 K és az orovai vadászegylettől, a II. számú csendőrkerület útján 50 K, mely összegekkel az alap vagyona 28-074 K 11 föltre emelkedett.

**Megtámadott csendőr.** A zsabylai őrs megerősítésére vezényelt Szirmai János kecskeméti szárnnybeli csendőr, december 25-én este 8 órakor, szolgálaton kívül, Zsabylán Lukpaun József ottani lakos által megtámadtatott. A megtámadott csendőr onvédelemből kardot rántott s azzal támadóját súlyosan megsebesítette.

**Ellenszegülés.** Kovács Lajos szatmárnómeti őrsbeli csendőr, december 22-én éjjel 11 órakor, szolgálatteljesítés közben Gulyás József m. kir. szatmári 12. honvéd gyalogezredbeli szakaszvezető ellen, ellenszegülés miatt, annak könnyű sérülésével végződött szuronyfegyvert használt.

**Házasság.** Forgács Vilmos hadnagy, szatmárnómeti szakaszparancsnok, Szatmárnómetiben december 14-én tartotta Dövényi Annuska urhölgygyel egybekelési ünnepélyt.

**Elhalálozás.** Laposán László nyugállományú m. kir. csendőrőrnagy december 21-én meghalt. A meghaldogult hült teteme, a budapesti cs. és kir. 17. számú helyőrségi kórház halottasházából, bajtársi részvét mellett, 23-án helyeztetett a farkasréti katonai temetőbe örök nyugalomra. Nyugodjék békében!

**Kérelem.** Szedlák Pongrácz, Zólyom megye Gyetva községben állomásozó csendőr kéri Tommasovits Pál csendőrt, kivel a cs. és kir. 12. gyalogezredben együtt szolgált, hogy ezimét fontos okból vele közölje.

## KÜLÖNFÉLÉK.

**Süketek egyesülete.** Kevéssel ezelőtt alakult meg Berlinben a nagyothallók védő-szövetsége. A szövetség célja az, hogy a nagyothallóknak, a kik eddig méltatlanul számos kelemetlenségnek, sőt szenvedésnek voltak kitéve, társadalmi uton megértést és védelmet szerezzenek. Így mer akarják szüntetni, hogy a nagyothallókat magán- és állami hivatalokban mellőzzék: küzdeni fognak a nagyothallásból származó egyéb aralmak ellen is. Külön iskolák, segítő-alap és helyszerezőhivatal létesítést vettek programjukba. A nagyothallók részére színházban, koncerten, előadásokon jó helyről gondoskodnak és érvényt iparkodnak szerezni annak, hogy a nagyothallók utazás alkalmával szállóban, postán stb. különös figyelemben részesüljenek. A mozgalom szociális jelentőségét az bizonyítja, hogy Németországban 500,000 nagyothalló van, a ki anyagi támogatásra szorul és ezekről eddig sem az állam, sem a társadalom nem gondoskodott. A szövetségnek eddig már van helyközvetítő-intézete, útrasköre, sakkklubja. Legközelebb ingyenes jogi tanácsadót is szerződött. A g üléseknek nagy nehézsége, hogy a szónokoknak beszéd közben nagyon kell erőlködniök, de több berlini czég följajánlotta a segítségét, hogy a gyűlésteremben elhelyezett telefonkészülékkel lehetővé teszi, hogy minden hallgató tisztán megértse a halkabb hangú előadót is. Néhány színház és hangverseny-rendezővállalat kedvező helyeket ajánlott föl a nagyothallóknak. A porosz vasutügyi miniszter pedig a nagyothallók védelmét — a hivatalnokok erre való kikötésével — kilátásba helyezte. A berlini szövetségnek számos fölorvostanár a tiszteletbeli és segítő tagja



A boldog házassélet kiállítása. Egy angol orvos felesége Shofieldné meg akarja oldani a boldog házassélet kérdését, meg pedig okosan és gyakorlatiasan. Agitációt indított meg egy kongresszus és ezzel kapcsolatban egy kiállítás létrehozására. Mind a kettővel az a célja Shofield asszonynak, hogy ne csak a feleségeknek és férjeknek, hanem mindenkinek megmutassa, milyen egyszerű és könnyen betartható szabályokon fordul meg a családi boldogság. A szabályok a feleségek számára ezek: 1. El kell szoktatni a férjet a szeszes italoktól és lebetőleg a húsételtől is. 2. Ha a férj bazajon, mindig előzékenyen, kedvesen kell őt fogadni. 3. A háznál sokat kell humorizálni. A férjek számára szolgáló szabályok: 1. A férj szokja meg, hogy mindig mosolygó arccal menjen baba. 2. Apró ajándékok, kedveskedő szavak és bókok a feleség életét kellemesé teszik. 3. A férj gondolja meg, hogy a feleség is dolgozik, sőt sokszor többet, mint ő.

A kiállításban, a melyet a Caxton Hall-ban fognak legközelebb megtartani, kiváló színészek és színésznők előadásokat tartanak majd, bemutatva a közönségnek, hogy a házassélet különböző körülményei közt, hogyan kell az idézett szabályokat betartani. A kiállításban színpadszerű szobák lesznek. Az egyikben például óráig lesz egyedül egy hölgy, a ki várja a férjét, a nélkül, hogy bosszankodnék; ellenkezőleg mosolyogva veszi tudomásul, hogy a férj késik. Mikor aztán ez végre megérkezik, egy szó szemrehányás nélkül, kedvesen fogadja őt. A másik színpadon a férj a feleségét mindenféle figyelmességekben részesíti és így tovább.

— Meg vagyok győződve arról, — mondja Shofield asszony, — hogy a házassélet boldogságának egyetlen titka az udvariasság. Az élet apró bajain tegeye túl magát a házaspár és úgy a férj, mint a nő, csupán arra törekedjék, hogy egyik a másiknak minél kellemesebbé tegye az otthontartózkodást.

Az iszákosság ellen. Az iszákosság ellen való küzdelemben New-York új módokat vett alkalmazásba. Törvény fölhatalmazása alapján öttagú „Board of Inebriety”-t (iszákossági tanácsot) nevezett ki a polgármester, ez a tanács vette a kezébe azt a hatalmat, a melyet eddig az iszákosokkal szemben a rendőrség gyakorolt. A tanácsnak kerületi tagjai vannak. Ha valahol egy iszákost letartóztatnak, a kerületi tagokat azonnal értesítik felőle és innen rögtön kiküldött megy, hogy jegyzőkönyvet vegyen föl az esetről. A jegyzőkönyvben a letartóztatott eltartási kötelezettségére, családi, munka- és kereseti viszonyaira vonatkozó adatok is felveendők. Ha a letartóztatott ellen megelőzőleg eljárás nem volt folyamatban, akkor kijózanodás után aláírásával ellátott kérelemre szabadon bocsájtják. Ha azonban volt

már ellene eljárás, akkor akár a saját kérelmére, akár a családja kívánságára vagy a jótékonyági tanács óhajlására az iszákossági tanács őrizet alá veheti és pedig egy évnél nem kevesebb, három évnél nem hosszabb időre. Előbb bekövetkezett gyógyulás esetében becsület-szóra előbb is kiengedhető. Az őrizet alatt álló iszákost megfelelő munkahelyen foglalkoztatják.

Egy veszedelmes özvegy. A házassodás és özvegyesség terén egy bur asszony ért el nagy sikert. Pretóriában lakik, 78 éves és azzal dicsekedhetik, hogy több férje van, mint az összes délafrikai asszonyoknak. Theile de Beer asszony, a ki ma már özvegy, 18 éves korában férjhez ment Jakobus Lubbe-boz, a ki nem sokára meghalt és kis gyermekével özvegyiségre juttatta. Tíz hónappal később újra férjhez ment egy három gyermekes özvegy emberhez, de egy év és öt hónap múlva a második férje is meghalt és így most már négy gyermekről kellett gondoskodnia. Öt hónappal később ismét oltárhoz lépett egy özvegy ember mindjárt hét gyermeket hozott a házasságba. Ezzel 11 évig élt boldog, békés házasságban és hét szép gyermekkel ajándékozta meg. A mikor ez a férje is meghalt, öt évig özvegy maradt, azután negyedszer is férjhez ment egy nyolcz gyermekes özvegyhez, a kit szintén 4 gyermekkel ajándékozott meg. Épen 11 év múlva ez a férje is meghalt; öt évi bánatos özvegyesség után Hendrik Klopper felesége lett, a kit 10 gyermekkel örvendeztetett meg és szintén 11 év múlva költözött el az élők sorából. A gyászoló özvegy most 40 gyermek anyja és mostohaanyja és 270 unokának nagyanja.

## Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel belyegőt ne küldjenek.

Reménytelen. 1. Nem számít be; legfeljebb legfelsőbb kegyelem útján. 2. Kérheti szolgálati uton; hogy folyósítsák-e nem tudjuk előre megmondani.

3333. Szolgálati ügy: forduljon kérésével a szárnyparancsnok-ságához.

Budapest 420. Még nincs szentesítve. Hortobágyi. Fel lesznek szólítva korlátolt számban. 912. Járóvezető. Nem számíthat a visszavételre.

20. Öreg. Még nem tudjuk, Érdemes. Csendőr fr.

Bereghy. Nem lesz fehréve.

B. T. 1. Előírás szerint fizetni köteles. 2. Köteles befizetni. S. J. t. Nem kapja vissza.

Hegyi. A gazdasági átalány terhéro lesz beszerözve.

# Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök  
törlesztésére.

Előlegek értékpapirokra.

Családi házak és telepek  
létesítése.

## részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körut 12.

☰ Telefon 153-44. szám. ☰

Alaptőke 1.000,000 korona.

Kölcsönök lakbérletiltás  
ellenében.

Külföldi pénzemek vé-  
tele és eladása.

Elfogadunk betéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő lekötése mellett helyeznek el intézetünkknél, 6% (hat) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadólevonásával). 2. Oly takarékbetéti után, melynél a betető az 1. nyolcban jelzett felmondási időt ki nem köti, 6% (öt és fél) betéti kamatot fizetünk. (A tőkekamatadó levonásával.)

Előlegeket nyújtunk értékpapirokra, sorsjegyekre, vidéki intézetek részvényeire.

Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzálogos biztosíték ellenében, jutányos kamattétel mellett. Utalványok, intézvények és chequek beszedését elvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Vesszünk és eladunk értékpapirokat, idegen pénzeket.

## FEJTÖRÖK.

Képtalány.



Betűtalány.

666 XXX

Verstalány.

Nem nyíltan támad;  
Tégy hozzá s-set,  
Lesz egy nagy nemzet,  
Mely egy p betűvel  
Egy másikat ad, mely  
Segíti hazánkat.

Mogfajtési határidő: 1913 január 13-ig.

Mind a három talányt megfejtők között egy darab Erzsébet királyné sanatorium-sorsjegy lesz kisorsolva.

### Lapunk múlt évi 44. számában közölt fejtörők helyes megfejtése:

**Képtalány:** »Hirtelen lejár az óra, minden percét fordítsd jóru«. — **Verstalány:** »Török«. — **Betűtalány:** »Delegáció»

Helyesen megfajtották: Mudura György csendőr Bácsföldvár, Ferencz József csendőr Ugar, Lendvay ez. őrn. Eperjes, Nőveri Sándor ez. őrn. Nagybacsokerek, Józsa István csendőr Borestőcz, Biró Károly csendőr Tiszolczon, Korsós János csendőr Kerek-egyháza, Póbori Lőrincz Óbesterce, Pető Elek ez. őrn. Budapest, Mészáros jőrn. Pozsony, Szentmiklóssy László őrn., Topolyhannafalva, Gosztola József csendőr Csákvár, Burger őrn. Czegléd, Kristel jőrn. Jám, Pallóczy őrn. Jám, Kóka András őrn. Brusó, Mészáros János csendőr Temesszlatna, Talmási Imre csendőr Kossuthfalva, Paky Dozso csendőr Szentes, Cserényi Imre csendőr Pohorollavusgyár, Kutasi őrs, Jénczer Mailou ez. őrn. Léva Atyánzky Mihály ez. őrn. Bégaszentgyörgy, szentosi őrs, Ottó őrmester Jászakisér, Czigliang János csendőr Pöstyén, Török Pál csendőr Pöstyén, Harai Antal ez. őrmester Magyar-kapus, Papp Titusz őrn. és Grünits Lázár csendőr Iloncz, Szabó László csendőr Hevos, Baranyi Pál csendőr Bokszánbánya, Oláh Ferencz ez. őrmester Gombos.

A kisorsolt Erzsébet királyné sanatorium-sorsjegyet Mudura György csendőrnek Bácsföldverra elküldöttük.

## HIVATALOS RÉSZ.

## SZEMÉLYI ÜGYEK.

## Legfelsőbb elhatározás.

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1912. évi december hó 17-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy:

Szopkó Győző, a m. kir. VIII. számú csendőrkerületnél létszám felett vezetett, a m. kir. belügyminisztérium V. b. alosztályába beosztott főhadnagynak, kitünő és igen eredményes szolgálataiért a legfelsőbb megelégedés kifejezése tudtal adassék.

## Okiratilag megdicsértettek:

A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője által:

Halasy Mihály, II. számú csendőrkerületbeli törzs-őrmester. 21 évet meghaladó csendőrségi szolgálata alatt különböző alkalmaztatásaiban, főleg pedig szárnyszám-vívői minőségben kifejtett buzgó és pontos tevékenységeért.

A m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Liget János őrmester, az 1912. évi július hó 16-án Rudabánya községben kiütött tüzvész alkalmával a vagyonmentés körül kifejtett odaadó tevékenységeért.

A m. kir. VI. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Megyesi János, Pandur Sándor őrsvezető ez. őrmesterek és Roszkopf Ferencz csendőr ez. őrmester, az első 12 évet, két további pedig kilencz évet meghaladott csendőrségi szolgálata alatt általában, de különösen a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett eredményes tevékenységéért a jó magaviseletéért.

## Nyilvánosan megdicsértettek:

A m. kir. VI. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Oláh Ferencz járásőrmester, hosszas csendőrségi szolgálata alatt a közbiztonsági szolgálatban is, de különösen 15 évet meghaladott segédoktatói minőségben tanúsított ernyedetlen szorgalma, eredményes és buzgó tevékenységéért.

Hatvani János, Sümegi János őrsvezető ez. őrmesterek, Farkas József III., Horváth Gyula csendőr ez. őrmesterek, Németh Mihály I. és Varga József csendőr, hosszabb csendőrségi szolgálatauk alatt, de különösen a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett eredményes tevékenységük és jó magaviseletükért.



**Előléptetett**

1912 december hó 16-ával:

a m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:  
Mandics Imre őrsvezető cz. őrmester, *őrmesterré*.

**Katonai szolgálati jellel elláttattak:**

Az I. osztályu legénységi katonai szolgálati jellel elláttatott:

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:  
Sprock Mihály őrsvezető cz. őrmester, 1912 november 30-án, Miskó Zsigmond járásőrmester, 1912 december 24-én;

a m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában:  
Minningsz Márton őrmester, 1912 november 22-én.

A II. osztályu legénységi katonai szolgálati jellel elláttatott:

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:  
Bodó Ignác és Pap János I. csendőrök. 1912 decz. 11-én. Dénes Péter őrsvezető cz. őrmester, 1912 december 26-án, Katona Miklós őrsvezető cz. őrmester, 1912 december 27-én;

a m. kir. V. számú csendőrkerület állományában:  
Virsik Géza csendőr cz. őrmester, 1912 november 30-án, Vankó Lenárd csendőr, 1912 december 4-én, Oadreják Vendel csendőr, 1912 december 12-én;

a m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában:  
Bándi Dénes őrsvezető cz. őrmester, 1912 november 21-én, Albert Márton csendőr, 1912 november 24-én, Győri Miksa csendőr, 1912 november 28-án; végül

a m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:  
Fekete József csendőr cz. őrmester, 1912 december 18-án.

**Járőrvezetői jelvénynyel elláttattak:**

A m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:  
Bódis Sándor, Turai Bertalan, Sztijka János, Bohár-csik Károly és Bacsa Gyula csendőrök.

**Lovaglási jutalomdíj.**

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:  
Kelemen Lajos csendőr cz. őrmester 6 drb., Csordás Béla csendőr 2 drb. és Szakony Ferencz 1 drb. 10—10

koronás aranyból álló lovaglási jutalomdíjban részesítettettek.

**Névváltoztatás.**

A m. kir. VI. számú csendőrkerület állományában:  
Bozsevicz Ferencz csendőr, a m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi 171.866./VI—a. számú engedélye alapján vezetéknevét «Boros»-ra változtatta.

**Házasságra léptek:**

A m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában:  
Bartos János I. őrsvezető cz. őrmester, Endrisal Mária-  
val, 1912 szeptember 12-én, Budapesten.

Énekes József csendőr cz. őrmester, Javorniczky An-  
gela Erzsébettel, 1912 április 30-án, Káposztafalván.

A m. kir. V. számú csendőrkerület állományában:  
Németh Péter csendőr cz. őrmester, Szabó Ilona An-  
nával, 1912 november 20-án, Kapuváron.

A m. kir. VII. számú csendőrkerület állományában:  
Mészáros István őrsvezető cz. őrmester, Simon Iloná-  
val, 1912 november 30-án, Nagyajtán.

Bálint Mihály őrsvezető cz. őrmester, Rápolti Rozáliá-  
val, 1912 november 30-án, Zalán.

A m. kir. VIII. számú csendőrkerület állományában:  
Németh József őrsvezető cz. őrmester, Berta Boriská-  
val, 1912 december 14-én, Királyhelmecezen.

Eszik Mihály csendőr cz. őrmester, Gerendai Irénnel,  
1912 december 3-án, Berettyóújfalun.

Katona Mihály csendőr cz. őrmester, Hatrák Veroni-  
kával, 1912 december 12-én. Mezőladányban.

**Csendőrségi kalapborítók**

á 1 kor. 60 fill.

**Íróasztalra dobozok á 6 kor.****Íróasztalra rekesz-fedőlapok**

60 és 80 fillér.

Mind ezeket előírás szerinti méretek szerint és előírásnak megfelelő két préselt papírossal bevontva — ajánl

**Makó Károly** könyvkötő és dobozgyártó, Brassó.

Hűsz koronán felüli megrendelések portómentesek.

# VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 9. szám.

1913. évre szóló előjegyzési naptáraink megjelentek, azokat minden rendelőknek ingyen küldjük meg, a rendelések sorrendjében.

A Csendőrségi Rendelési Közlöny, egyes számainak gyűjtésére szolgáló fedéltáblát szíves figyelmébe ajánljuk. — Ára 50 fillér.

Finom minőségű telti keztyűk, hősapkák, nemkülönbön mindenféle felszerelési cikkek raktárunkon készletben vannak, azokból kívánatra választás céljából szívesen küldünk. Bármilyen cikket a legnagyobb készséggel beszerzünk és megküldjük.

**Könyvnyomda,  
könyv-, papir- és  
írószer-kereske-  
dés, a magyar kir.  
csendőrségi hiva-  
taltos nyomtatvá-  
nyok legnagyobb  
raktára.**

VII. EVFOLYAM.

MEGJELNIK MINDEN VASARNAP.

1913. 2. szám.

Budapest, január 12.

# CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja  
a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv  
szerkesztő bizottsága.

FLŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre -- 12 korona

Félévre --- 6 korona

Negyedévre -- 3 korona

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.





# CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Félévre — — 6 korona.  
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik  
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL  
Budapest, IV. Egyetem-utca 4 sz.

## A csendőr altiszt viszonya az alárendeltekhez.\*

Irtá: Presly Lóránd csendőrfőhadnagy.

### A főlé- és alárendeltségi viszony ismertetése.

Az alárendeltekkel való állandó és folytonos viszonyunk a jól felfogott szolgálat érdekében belső értékkel kell bírnia, mert az előljáró — az ő szolgálati állásából eredő szükségszerű befolyását — csak ezen esetben lesz képes alárendeltjeivel szemben a szolgálat javára érvényesíteni.

Az előljáró és alárendelt közötti viszony alapos megismerése és helyes értelmezése céljából szükséges tudni, hogy előljárónak azt nevezzük, kit a parancsadás joga megillet mindazokkal szemben, kik parancsaihoz utalva és ezáltal neki alárendelve vannak. Ezzel szemben a fegyveres hatalom és — ennek keretén belül — testületünk minden tagja fölfebbvaló mindazokkal szemben, kik ugyanazon állomány-csoportban nálánál alsóbb rendfokozatban állanak.

Pl. a n-i őrsbeli őrmester-őrsparancsnok előljárója az őrsbeli minden altiszt-, csendőr- és próbacsendőrnek. Ezek neki alárendeltjei. Följebbvalója pedig az összes — idegen alosztálybeli — próbacsendőr, csendőr, csendőr cz. őrmester, őrsvezető cz. őrmester és a vele egyenlő rendfokozatu, de rangban fiatalabb, testületbeli őrmesternek. Följebbvalója ezenfelül a gyolagság, a lovasság, a tűzér-ség, az utászok, a vasut- és táviróvezred, az egészség-ügyi- és vonatsapatok összes szakaszvezetőinek, tizedeseinek, őrsvezetőinek és közlegényeinek, kik a cs. és kir. hadseregben, vagy a m. kir. és cs. kir. honvédségben szolgálnak. Mindezen személyek vele szemben alárendelt viszonyban állnak. A példában említett őrmester azonban alárendelt-i viszonyban áll előljáró juras-, szakasz-, szárny-, kerületi \*\* stb. parancsnokával szemben és alárendelt-i viszonyban áll a többi nálánál magasabb rendfokozatu, vagy ugyanolyan rendfokozatu, de rangban idősebb cs. és kir. hadseregi, m. kir. és cs. kir. honvédségi és csendőrségi egyénekkel szemben.

\* A csendőr altiszt szolgálati és magánélete czimű műből.

\*\* Csak a parancsnok, a parancsnok-helyettes és II-od tisztséggel szemben.

Ezen főlé- és alárendeltségi viszony a fegyveres hatalom minden tényleges tagjára kiterjed, de kiterjed a szolgálati viszonyon kívül állókra, a nyugállományúakra, továbbá a nem ténylegesekre is akkor, ha katonai szolgálattételre hívtattak be és általában akkor, ha katonai egyenruhát viselnek.

A főlé- és alárendeltségi viszony különböző kötelességeket ró úgy az előljáróra, mint az alárendeltre az egymás között fennálló szoros viszonyból folyólag. Különösen a fegyelemnek a helyes irányban és a szükséges mérvben való megtartása érdekében követeli meg az előljáró részéről azt, hogy a szolgálat kezelésében és vezetésében, továbbá a parancsok, rendeletek és szabályok végrehajtásában és megtartásában hajthatlan örök fejtsen ki alárendeltjeivel szemben, kiket feltétlen engedelmességre, lelkiismeretes kötelességteljesítésre nevelni, szoktatni és szorítani első és legfőbb kötelessége.

Testületünk belső értékének a növelése és működési képességének a fokozása körül az altiszt-előljáróra igen fontos és igen nehéz kötelességek hárulnak, melyeket alább részletezni és ismertetni fogok.

### Az alárendeltekkel való bánásmód.

Testületünknel az előljáró altiszt alárendeltjeinek nincsenek parancsnoka, hanem azok vezetője és nevelője is kell, hogy legyen. Ennek a magasztos hivatásnak érdekében szükséges, hogy az a viszony, mely közte és alárendeltjei között fennáll, belső értékkel bírjon: alárendeltjeivel való bánásmódja pedig olyan legyen, mely képes azok lelkében a maga iránti bizalmat, ragaszkodást, szeretetet és hűséget felebresztetni és ébrentartani.

Legyen bánásmódja elsősorban igazságos, tehát a mennyire szigorú, éppen annyira méltányos is.

Legyen bánásmódja másodsorban jóakaratu, tehát nem durva, nehézkes és könyörtelen, hanem türelmes, embereséges és atyai.

Legyen bánásmódja harmadsorban következetes, tehát egyformán szigorú az egyaránt méltányos; nem személyeskedő, nem személyeskedő, nem részrehajló, nem szenvedélyeskedő és mentes legyen minden beteges idegeskedéstől.

Az ilyen értékemben felfogott és gyakorolt bánásmód nemcsak ragaszkodást kelt és nagy erkölcsi tekintélyt



Első magyar vill. erőre berend. hangsz-r-gyár

honvédség, valamint a m. kir. csendőrség szerződött szállítója és a Ludovika Akadémia házi hangszerekészítője, az Ocska és a szabadalmazott Rákóczi tárogató feltalálója Budapest, Lánchíd-utca 5. Gyár: Öntöke-utca 2.

Ajánlja saját gyárában készült összes vonós és fúvó hangszereit és alkatrészeket. Harmonikák erős elpusztíthatatlan hangokkal. Az összes hangszerek javítása olcsón eszközöltetnek. Argyérek minden hangszerről külön küldetnek.

Magyarország legnagyobb vonós és fúvó hangszerek gyára.

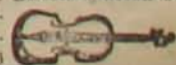
**STOWASSER JÁNOS**

osás-ári és királyi udvari szállító, a cs. és kir. kőzörs hadsereg, a m. kir.

osás-ári és királyi udvari szállító, a cs. és kir. kőzörs hadsereg, a m. kir.

osás-ári és királyi udvari szállító, a cs. és kir. kőzörs hadsereg, a m. kir.

osás-ári és királyi udvari szállító, a cs. és kir. kőzörs hadsereg, a m. kir.





biztosít az előljáró számára, de fenntartja egy alosztálynál a benső egyensúlyt és megteremti az alárendeltek szívében az előljáró részére — az iránta érzett megbecsülésnek, feltétlen engedelmességnek és rendíthetetlen bizalomnak azt az alapját, mely a halál pillanatában sem veszi el erejét és hatalmát.

Az ilyen értelemben felfogott és gyakorolt bánásmód mellett módjában áll az előljárónak a parancsnoksága alatt álló alosztálynál megteremteni és állandósítani azt a fegyelmet, mely a felettünk álló katonai törvények és szabályok szigorú megtartásában, a csendőrszolgálatra vonatkozó utasítások és rendeletek lelkiismeretes betartásában és végrehajtásában nyilvánul meg. És erre a fegyelemre éppen testületünknek nagy szüksége van, mert nélkülözhetetlen alapját képezi annak.

Egy kikülönítve levő altiszti-alosztály, tehát pl. egy magára hagyott őrs tekintetű jól fegyelmezettnek, ha annak minden egyes tagja kötelességeit minden körülmények között, tehát akkor is, ha nem kell ellenőrzéstől tartani, *pontosan, jól és hűen* teljesíti. És ebben az előljáró altisztnak jó példával kell előljárnia, mert a jó példa az alárendeltekre mindig nemesítőleg és erkölcsileg felemelően hat. Legyen éppen azért az altiszt alárendeltjei szemében maga a megtestesült szabályzat. Annak tudása és betartása, az abban való fölény, nemes gondolkodásmód, egyenes jellem és szívjóság, — ezek azok, a melyekkel egy altiszt az alárendeltjei feletti uralmat elnyerheti.

Az alárendeltekkel bánni valóban *művészet*.

Ez a művészet mindenekelőtt ismeretet, tudást, tehát szellemi fölényt követel. Feltudás, felületes képzettség és félműveltség nem felemelő, hanem lenyűgöző hatást gyakorolnak az alárendeltekre. Ezért fontos követelmény, hogy az altiszt ne csak a szolgálat legkisebb részleteiben tájékozott legyen, hanem általános műveltségével, emelkedettebb gondolkodásával és szolgálati hűségével imponálni (tekintélyt gyakorolni) is tudjon. Akkor lehet a szolgálat követelő, lehet szigorú, de feltétlenül hinni fogja alárendeltjei ragaszkodását, tiszteletét és magához tudja bilineselni azok becsülését.

#### Az alárendeltek nevelése.

Az előljárónak legszebb és legnagasztabb hivatása az, hogy alárendeltjei nevelésével és képzésével behatóan foglalkozzék. Senki sem lehet reá annyira felemelő, nagyobb büszkeséggel semmi sem töltheti el a lelkét, mint az a tudat, hogy ő a gondjaira bízott alárendelteknek hű vezetője és gondos nevelője volt.

Ha tudnák altiszteink, hogy mennyire fontos szolgálatot tesznek testületünknek az alárendeltek nevelésével, akkor bizonyára komoly becsvágygyal és igazi lelkesedéssel szentelnék minden idejüket e magasztos feladat teljesítésére.

Szilárd meggyőződésem az, hogy az alárendeltek

mikénti nevelésében és képzésében nyilvánul meg az előljáró szellemi tudása és erkölcsi ereje. Minél többet foglalkozik az előljáró alárendeltjei nevelésével, annál inkább meglátszik rajtuk a vezetés és a nevelés nyoma.

A lelkes parancsnok befolyása nem válthat ki más, mint lelkes munkaszeretetet és kötelességtudást alárendeltjeiből. Feltétlen odaadással tapadnak a személyéhez, mint vasporszemek a mágneshez, őszinte szeretettel, kettőzött figyelemmel fogják ellenni szavait, mozdulatait, tanulmányozni minden eselekedetét és parancsnokuk egyéniségének hatása alatt hasznos és derék tagjaivá válnak intézményünknek.

Az emberi természet alá van rendelve a nevelés törvényének és a nevelés különböző hatásának foka vonja meg a legélesebb ellentéteket az egyes emberek között.

Ha megfigyeljük az embereket, mint társas lényeket, látni fogjuk azt, hogy pl. egy jó társaság jótékony hatást gyakorol annak minden egyes tagjára; reá fogunk jönni arra, hogy az egyes társaságokban uralgó szellem és a társaság egyes tagjainak egyénisége között bizonyos hasonlatosság van, hogy e kettő bizonyos vonásokban egyezik. Ebből pedig az következik, hogy a társas életnek rendkívüli nagy a hatása az emberre és hogy annak jó vagy rossz irányzata felemelő vagy romboló lehet egész egyéniségére.

Az ember képesítve van arra, hogy magát jó vagy rossz irányban nevelje és éppen a társulás teszi azt lehetővé. A társuláshoz, az emberi társas életben kell tehát keresnünk az erkölcsi élet különböző megnyilvánulásainak okait.

A juhász ember, ki az ő nyájával egyedül barangol, emberrel alig-alig jön össze, egyhangu életet él.

Az ő foglalkozása teljesen alkalmatlan arra, hogy az önnevelésével foglalkozhassék. Ő a természet szolgája. Nála éppen úgy megvannak a szükséges kellékek (az ész, az értelem stb.) ahhoz, hogy művelődhessék, csak az alkalom hiányzik erre. Megmarad egyszerű, egyenes lelkű becsületes embernek.

Másképp áll a helyzet azoknál az embereknél, kik már foglalkozásuknál fogva is társulásra vannak utalva.

Ez a társulás minden egyes embernél jó vagy rossz hatásokat vált ki, egyéniségén nyomot és bélyeget hagy.

Azért fontos tehát az a környezet, a melyben él, főleg az olyan egyénnél, kinek egyénisége még nem forrott ki és a kiéppen ez okból az őt környező világ kártékony hatással is lehet.

Milyen szerepe van tehát az emberek életében a nevelésnek?

Mielőtt e kérdésre feleletet adnék, tisztázandónak tartok egy körülményt. Tudjuk ugyanis, hogy az embernek különböző lelki és testi tehetségei vannak és hogy a tehetségek bár már a születéskor megvannak, de nem fejlődten jönnek az emberrel a világra. Tehát csak csi-

**Ha fáj a feje** ne tévovazsek, hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát**  
mely 10 perc alatt a legmáskacsabb migrain és fejfájást elmúlásztja. — Ár 1.20. — Kapható minden gyógytárban.  
Készíté Beretvás Tamás gyógyszerész Kispesten. Orvosok által ajánlva. Három dobozál ingy. postai szállítással.





A budai királyi palota. — Főhomlokzat a Duna felől.



rájukban vannak meg s ha magukra hagyatnak, vagy ki sem fejlődnek, vagy elkoresosultan maradnak, tökéletlenül fejlődnek. Ugy van ez az embereknél, mint a növényvilágban. Egy virágnak szép fejlődése nemcsak a magtól, de a föld, a víz, a világosság, a meleg stb. hatásától is függ.

Ezt a hatást az embereknél nevelésnek hívjuk. Nem más ez, mint az, hogy a kicsit, a fejletlent kinöveljük, nagyra növekszük. Innen a neve is, mely a nő igéjétől ered. Ilyen értelemben neveljük az állatot, a virágot stb. A magból esemetét, a csemetéből fát. A gyöngye fát erősítjük addig, míg életképes nem lesz.

Ha most már a nevelés fogalmát *emberei vonatkozásban* akarjuk meghatározni, nem más az, mint a tehetetlen, testileg és lelkileg még gyenge gyermeket *tulatos neveléssel önállóságra segíteni*; elősegíteni, támogatni abban, hogy tehetségeiknek helyes irányban való kifejllesztésén fáradozassanak, végül azon akadályokat, melyek ezek útjában állanak, gondosan elhárítani és távol tartani mindaddig, míg az egyén az élet küzdelmeiben nem támaszkodhatik teljesen a saját erejére.

Jól megkülönböztetendő ettől a *természetes fejlődés*. A gyermek a mint korban nő, testileg és lelkileg is bizonyos fejlődésen megy át, melynek folyamata alatt észlel, megfigyel, következtet, érez, gondolkodik stb. Ez a természetes fejlődés képezi a tulajdonképeni nevelés alapját. Az idősebbek megfigyelik a fiatalabbaknál ezek megnyilvánulásait és előnyös befolyásukat esetről-esetre érvényesítik.

A nevelésre nemcsak a gyermekeknél van szükség és annak nemcsak a gyermekekre van előnyös hatása, hanem a felnőttekre is, mert hiszen hány, de hány embernél hanyagoltatott el már a szülők vagy a család részéről a nevelés; hány ember nélkülözött fiatalabb korában azt az egészséges kört, a melyben istenadta tehetségei jó irányban fejlődhetek volna; hány ember van olyan, a ki csak férfi korában ébred a maga szellemi és erkölcsi erejének, életfeladatának és életezéljének tudatára?

Nos tehát itt és ilyen esetekben vár nemes hivatás azokra, kiket hivatáskörük erre kijelöl. *Testületünknek a parancsnokokra!* Nem-e magasztos hivatás az emberből igazi, erkölcsi alappal bíró embert nevelni, a fiatalabb, még támogatásra szoruló alárendeltjeinkből pedig tetterős, munkaképes és lelkes csendőröket?

Magának a nevelésnek is az a célja, hogy az embert rendeltetésének, hivatásának méltó betöltésére alkalmassá tegye. *Testületünknek pedig az alárendelt nevelésének az a különös célja, hogy a bennük szunnyadó tehetségek és erkölcsi erők fejlesztése és műveltségüknek fokozása mellett őket testületünk értékes és hasznos tagjává képesszük.*

Igy kell felfogni az előljárók nemes hivatását! Természetesen ehhez alap és rátermettség kell; mert akinek nincs, az nem adhat; a ki nem tud, az nem taníthat s ki maga is arra szorul, az nem nevelhet.

Az altisztek becsvágyát tehát az képezze, hogy nemes rendeltetésüktől áthatva, a saját képességük fejlesztése és műveltségük fokozása mellett *szelvedatos nevelői* legyenek alárendeltjeiknek.

Neveljenek elsősorban *igazi embert* alárendeltjeikből, tehát megtisztítva őket minden emberi gyarlóságból eredő salaktól, reávezetni az *igazi erkölcsi ember* megismerésére, a jó és a nemes cselekedetek állandó gyakorlására.

Másodsorban fejleszteni kell az alárendeltokban az *általános műveltséget*, tehát az ismeretek gyarapításával foglalkoztatni az agyat és az értelmet s a *jó* gyakorlásával nemesíteni a szívet. Felébreszteni benne az önművelél és önképzésre való törekvés ösztönét és annak szükségét.

Harmadsorban kell csak azután *jó csendőrt* nevelni belőlük, tehát testületünk fontos rendeltetésének ismeretése mellett az ő nemes hivatását is eléje rajzolni; reá szoktatni őket arra, hogy törekedjenek a testületünknek élni; ne váljanak annak szégyenére és kárára, hanem hasznára és dicsőségére; legyenek derék katonák, szolgálják hűséggel a királyt, a hazát és annak polgárait.

\*

A nevelés általában két főosztályra osztható és pedig a *testi nevelésre* és a *lelki nevelésre*. Amennyiben az előbbivel külön fejezetben foglalkozom, ezuttal a lelki nevelésről fogok egyet-mást ide iktatni.

Miként a testi nevelésnél is megkülönböztetünk növést és fejlődést, és miként az előbbit a táplálkozás, az utóbbit pedig a gyakorlat növeli, úgy a szellemiek terén is bizonyos növést és fejlődést megkülönböztetünk meg, melyek közül az előbbinek alapját az *ismeretszerzés*, a másoknak alapját pedig az *értelem művelése* képezi.

Az ismeretszerzés anyagát mindaz képezi, a mit szemünkkel látni, fülünkkel meghallani és egyéb érzékeink útján megfigyelni, felfogni és megérteni tudunk. Az értelem azután feldolgozza ezt az összegyűjtött anyagot. Minél több a feldolgozandó anyag, annál inkább fejlődik az értelem és minél fejlődöttebb valakinél az értelem, annál magasabb a műveltsége.

Értelmet, észet nem lehet adni senkinek, de igenis sokat tehet a nevelés, mert részére anyagot gyűjt, serkenti és fegyelmezi azt.

Az ismeretszerzésnek is megvannak a maga módjai (pl. a megfigyelés, a tapasztalat, az olvasás stb.), csak ezekre is reá kell vezetni az alárendelteteket.

Katonai szempontból az előljárónak az, alárendelt nevelésében főszólyt az értelem nevelésére kell fordítani, tehát az alárendeltet szellemi erejéhez mérten — a lassu baladás és a fokozatosság elvét betartva — gyarapítani azok ismeretkörét, izmosítani és fejleszteni értelmét.

Tanítsuk meg alárendeltjeinket arra, hogy *figyelni* tudjanak, vagyis mind azt, a mi körülöttünk történik, tehát a látott, hallott dolgok felett *elyondolkozni* és

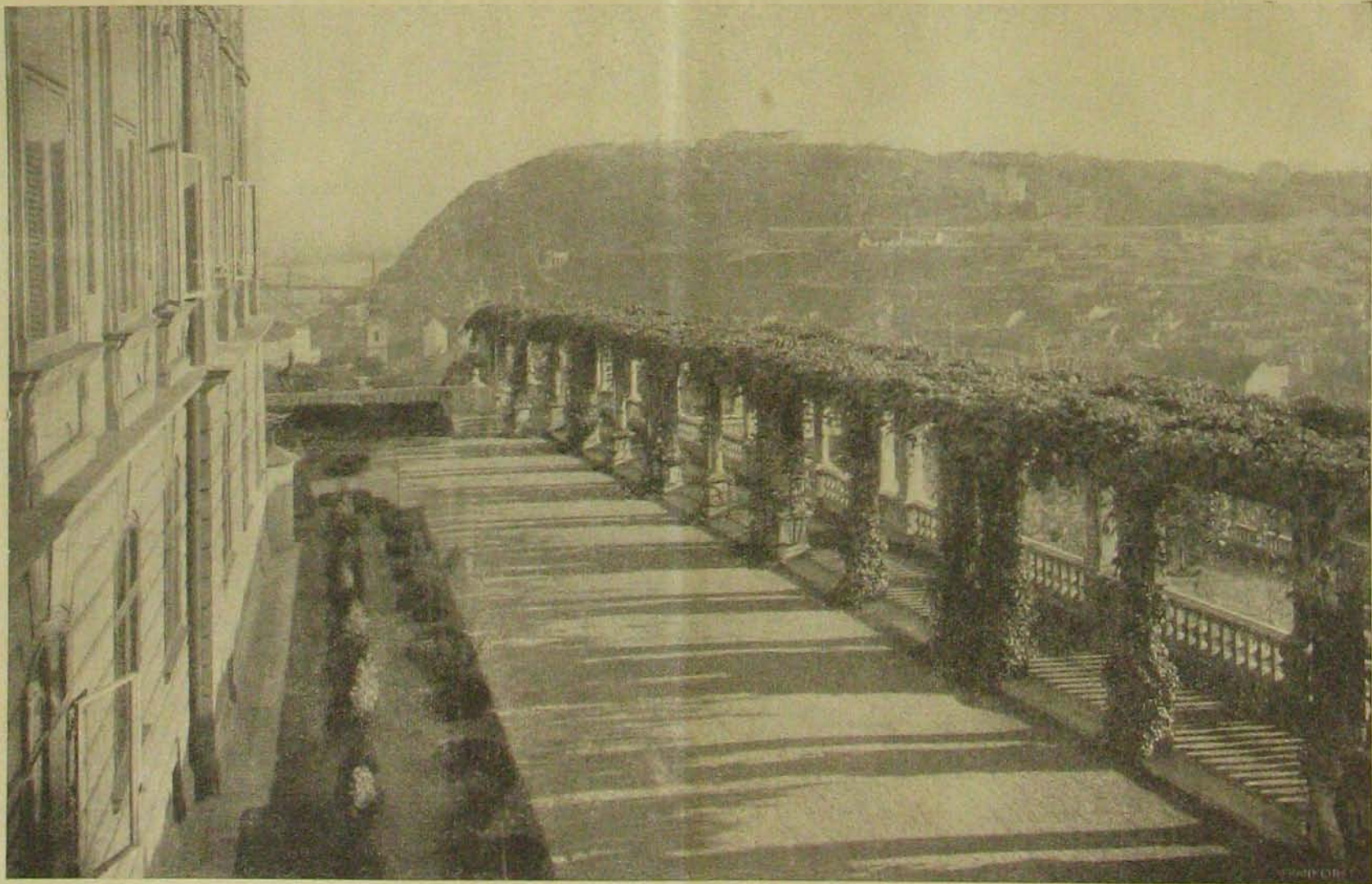
HA KÖRHÖG, HASZNÁLJON AZORNA!

**HURUTPASZTILLÁT!!**

mely a legmagasabb közhíggást (s azonnal elmulasztja), 1 doboz 50 fill.  
3 doboz 1 K 20 f. Kapható mindenütt. Készíti: Beró Sándor gyógyszerész, Nagyváradban.

Reuma, csúf, idegyény, mindennemű megfázástól eredő fájdalmat párszori használat után megszüntes a Geró-féle  
**MENTHOL REUMASZESZ**  
Ára 1 kor., 3 üveg 2 K 50 fill. Készíti: Beró Sándor gyógyszerész, Nagyváradban.





A budai királyi palota. — Szőlőlugas a király lakosztálya előtt.

*szemlélődni* tudjanak és képesek legyenek azt megérteni és az emlékezetükben megőrizni.

Oktatások alkalmával különösen kell ügyelni arra, hogy az alárendeltek figyelme ébren tartassék és az ki ne fárasztassék. Minden altiszt tapasztalhatta, hogy leginkább a gyengébb szellemi képességek figyelme nagyon hamar kimerül, szinte elalszanak előadások alatt. Ennek egyszerű magyarázata önmagában a szellemi képességek korlátoltságában és fejletlenségében van. Az ilyen alárendeltekkel szemben helytelen dolog a figyelmet fenyegetéssel ébrentartani, hanem ha azt tapasztalná az előjáró, hogy egyes alárendeltjeinek figyelme hamar merül ki, más tárgyra való áttéréssel vagy esekély pihenő állásával, vagy szabad levegőn való időtöltéssel kell figyelmét élénkebb munkára serkenteni.

Az értelmi nevelésnek másik fontos eszköze az *emlékezet nevelése*, vagyis az, hogy alárendelteinket reá tudjuk vezetni arra, hogy azt, a mit egyszer megfigyelték, azt agyukban megrögzíteni és időnként abban feleleveníteni tudják. Az emlékezet nevelését olyképen fejleszthetjük, ha gyakran idézünk fel olyan dolgokat, a melyekről a múltban már volt szó s így teszszük próbára alárendeltjeink ebbeli készségét. Ha feledékenységnak jövünk a nyomára, támpontokat kell nekik nyújtani ahhoz, hogy miként lehet szilárdabban megőrizni emlékezetünkben az egyes hallott és látott dolgokat.

Fordítsunk különös gondot arra, hogy alárendelteinket *gondolkodni tanítsuk meg*. A gondolkodás nem más, mint a látott és hallott, tehát értelmünk által felfogott dolgok elemzése, részekre való bontása és azokban bizonyos igazságok keresése.

A gondolatunk kifelé *cselekvésekben* nyilvánul, vagyis rendszerint azt teszszük, amit agyunkban már előzetesen vagy pillanatnyilag elgondoltunk. A gondolkodni tudó egyének rendszerint tartalmas és értékes emberek. A meggondoltság már bizonyos eredménye a gondolkodásnak és bizonyos fokú megállapodottságot jelent gondolat- és érzésvilágunkban.

Az értelem fejlesztésén kívül komoly törekvésünket képezze alárendeltjeink *akarateréjének nevelése*. Az emberben uralkodó vágyak, hajlamok, ösztönök és indulatoknak összehangzásban kell lenni gondolat- és érzésvilágunkkal, sőt alá kell rendelve lenniök értelmünknek. Ha a vágyak, a hajlamok, az ösztönök és indulatok szolgálai az értelemnek s ha ez tudja fegyelmezni azokat, akkor ezt *akaratauk* nevezzük. Mi tehát az akarat? Nem egyéb, mint egy önmagunkkal szemben alkalmazott erély, hogy t. i. azt, amit előzetesen elgondoltunk vagy elhatároztunk, azt végre is hajtsuk. Kormányzója vagyainknak, ura érzelmeinknek, végrehajtója az ész parancsainak és fékezője szenvedélyeinknek. Érzelmeinknek és vágyainknak *szétfelé menő* tömegét az akarat tartja rendben, az akarat fegyelmezi.

Az akarat nevelése azért fontos, mert hiszen az alá-

rendeltek nevelésének főcélja *megtanítani* őket arra, hogy derek emberek és még derekabb csendőrök legyenek, vagyis, hogy magukat a helyes irányban képezzék és mindig jót cselekedjenek.

Cselekvéseink az akarással állanak szoros és szervi kapcsolatban, az akarat pedig az érzelmekkel, vágyakkal, indulatokkal stb.; ebből pedig az következik, hogy ha erős az akarat, mi sem állja útját annak, hogy az ember — és így az alárendelt is — magát a helyes irányban nevelni képes legyen.

A testületünkben uralgó fegyelem is valamennyiünk akarateréjére támaszkodik, abból táplálkozik, a magasabb erkölcsi neveltségünknek is az képezi egyik kiinduló pontját.

A fegyelem azt követeli, hogy a bennünk lappanpó rossz helyébe a katonai erényeket ültessük; a magasabb erkölcsi műveltség pedig megkívánja, hogy érzéki vágyainkat, ösztöneinket stb. lehűtve, annak helyébe az erényt a tisztaságot, az erkölcsöt stb. ültessük.

Az alárendeltek erkölcsi nevelése rendszerint akkor vegye csak kezdetét, ha a fegyelemérzet már gyökeret vert az alárendeltek lelkében. Ezt pedig az alárendeltek *szoktatása, az engedelmség, a példa, az oktatás, az intés, a megfédés, a dicséret és a büntetés* segítik elő.

*Szoktatás* által vezetjük alárendelteinket a rendre, a tisztaságra, a pontosságra, a mértékletességre, a szorgalomra. Magának a tanításnak is a szoktatás jellegével kell bírnia, nevezetesen nem pusztán az ismeretek közlésére kell fektetni a főszlyt, hanem bizonyos erkölcsi jellembeli stb. szokások elsajátítására is. Szoktatni kell az alárendeltet a jóra, a nemesre, hogy marandó vonása, második természeté legyen az ezekre való állandó törekvése.

Az *engedelmség* ápolásával teszszük lehetővé azt, hogy alárendeltjeink a saját akarataukat testületünk szabályai és előjáróik akaratára alá rendelni tudják. Az engedelmség gerince a fegyelemnek és így az igazi katonából nem hiányozhat. Arra kell törekedni, hogy az engedelmség ne szolgálai legyen, hanem tudatos, önként jövő és ne gyöngitse az alárendelt helyzetét és jellemét, hanem erősítse, megtisztítsa és reá vezesse arra az örök természetű törvényre, hogy a gyengébbnek az erős előtt, a tapasztalatlanak a tapasztalt előtt, a fiatalabbnak az öregebb előtt meg kell hajolnia. Így lesz a csendőr jellemének egyik szükséges és legszebb vonása az engedelmség.

A *példatadásnak* jelentős szerepe van a nevelésnél. Sajátos vonása az embernek már gyermek korában is az utánzás, fővágyunk valamit vagy valakit utánzani, aminthogy járni, beszélni is utánzás útján tanulunk meg. A példa különös erővel ingerli az embereket az utánzásra. A tanítás vajmi nehezen hoz önmagában eredményt, az elvont, csak szellemi előadás különösképpen nem ingerli az alárendeltek érdeklődését, de a példa, a

**BUTOR**

késpénzért v. részletfizetéssel a legújabb anyagban  
**ERBANTREU ÉS FUCHS TESTVÉREKNÉL**  
 BUDAPEST, VI., TEREZ-KÖRÜT 8. SZ.  
 Képes árjegyzék ingyen. :: Telefon 88-59.

**BUTOR**





A budai királyi palota. — Kilátás a király lakosztályából a Naphogy felé.

mely mintegy megtestesíti, szemléltetve teszi azt, a mit előadunk, így egyszerre több érzékünket is foglalkoztatja, hatalmas nevelési erővel bír. A képletes oktatások tartását azért is szorgalmazzák annyira magas előjáróink.

Az altsztre e téren is szép hivatás vár. Az alárendeltnek elsősorban nekik kell jó példát nyújtani, az ő példájuk sokat épít, de sokat ront is. A hol a parancsnokok rendes emberek, példásan felelnek meg hivatásuknak, ott csekély kivétellel példások az alárendelték is; a hol pedig megbomlik pl. a fegyelem, vagy hanyatlik egy alosztály, ott elegendő egy pillantás a parancsnokra és tisztában lehetünk hamarosan a bomlás okával. A mi a példaadást illeti, a magam részéről elegendőnek tartom, ha egy alosztálynál a parancsnokban katonás szellem uralkodik, legyen továbbá rendtartó és szigorú, de igazságos és a fegyelem kezelését valamint az alárendelték nevelését egyesítse szeretettel. Vegye észre az alárendelt, hogy javít akarjuk, nem csak követelünk, de adunk is neki. Ha ezt tapasztalni fogja, megvan reá a jó példa, lassankint simulni fog boz-zánk, hűséges tagja lesz testületünknek s a nálunk uralgó szigorubb fegyelmet nem fogja türbetetlennek tartani.

Az oktatás segítségével azt a czélt érjük el, hogy alárendeltjeink előtt egyes — általuk kellően nem ismert — dolgokat, tényeket, szabályokat, igazságokat stb. megvilágítunk. Pl. tudja egy alárendelt valamelyik utasításunk egyik §-át, az oktató pedig megmagyarázza neki azt, hogy miképen kell azt helyesen értelmezni és a gyakorlatban annak rendelkezéseit végrehajtani. Az oktatás tehát nem más, mint közlése annak a tudásnak, a mely egyes szolgálati cselekmények végrehajtásához szükséges. A tanítástól lényegesen különbözik az oktatás, mert az oktatásról nem adunk általános parancsokat, hanem egyes — az oktatásunk körében vágó — esetek felemlítése mellett belátásra, megértésre, tájékozódásra bírjuk alárendeltjeinket. A magyarázatunkat érvekkel, képek, példák, hasonlatok stb. által tesszük világosabbá; leereszkedünk minden egyes alárendeltünk eszmeköréhez, értelmi műveltségéhez és az ahhoz mért eszközökkel és módon törekszünk őket bizonyos tények és igazságok felől meggyőzni és képessé tenni őket arra, hogy oktatásunkat felfogják. Az oktatásnak — eltérően a tanítástól — nem kell erőszakoltnak lenni. Akkor oktatásunk, amikor vagy valami épen alkalmaslag előfordult ok azt szükségessé teszi, vagy ha — és ez a jobb — egyik alárendeltünk maga kér felvilágosítást. Ez utóbbi esetben nagyobb is az érdeklődése és a kíváncsisága és hasznosabb az oktatás eredménye, mert fogékonyabb az ész. A rendszerenlküli folytonos oktatás, a folytonos „predikálás” tompítja az alárendelték fogékonyágát, utottá válik, közömbösöget és elfásulást idéz elő.

(Végo köv.)

## ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

### Az emberi élelem ára.

Matbuzsálem korában a patriárkális egyszerűségü életrend mellett az akkori emberek nem igen ismerték a lakmározás gyönyörüségeit s nem érezték az élelmi-szerek drágaságát. Matbuzsálem bát egész élete alatt nem nagy értékü ételmennyiséget fogyasztott el. Am ha Matbuzsálem manapság élne — így írja ezt egy amerikai világlap — háziasszonyának csak a kosztért lenne kamatok számítása nélkül egy millió dolláron jóval felül adósa.

Ha egész adósságát pontosan ki akarnánk számítani, több körülményt kellene tekintetbe vennünk. Az ő 969 esztendeje a rendes átlagon meglehetősen túllép. Ha ő köztünk élne s mintegy 500 év előtt született volna most épen élete delén lehetne. Korábbi életében tehát élvezhette volna az elmúlt pár évszázad bőseges és olcsó világát, a mikor a munkának értéke még alig volt s a mit egy ember megevett, annak úgyszólván nem is volt pénzbeli értéke. A későbbi évszázadokban azonban, a mikor már az étvágya is meglehetősen kifejlődött s a modern inycenzségekkel is megismerkedett, bizonyára nem lenne olyan igénytelen; s a kosztja, különösen ha az emelkedő drágaságokat is tekintetbe vesszük, egy óriási vagyont emésztené fel.

Számításunknál azonban szem előtt kell tartanunk azt a módot, a hogyan Mathuzsálem élni szokott. Tekintve, hogy ő az egyetlen embere korának, a kit a szentírás említésre méltat, joggal lehet feltételezni, hogy ő korának egy legelőkelőbb férfia volt. Rendkívüli előkelő származására és társadalmi helyzetére való tekintettel ma bizonyára nem élne olyan egyszerű patriárkális módon, sem pedig nem menne el valami egyszerű burdosbába kosztba, hanem alkalmasint a legelőkelőbb szállodában ütné fel szállását.

Mathuzsálem 969 esztendő s levén, összesen 354.169 napot élt és ezalatt 1,062.505 ebédet és vacsorát vett magáboz, nem számítva természetesen — pedig ma enélkül ő se tudna meglenni — a színházutáni kedélyes vacsorákat meg az uszonnákat. Életének első tíz évét persze számításba se érdemes venni. Tízéves korától azonban ő lenne a kosztosok csillaga. Élettörténetéből azt a feltevést meritjük, hogy ő 185 éves korában nősült.

Házasága után valószínűleg a felesége vezette a házat, bár az is meglehet, hogy valahol közösen együtt burdoltak. Erre vonatkozólag hiányzanak a közelebbi adatok. Az öreg úr valószínűleg túlélte feleségét egy pár esztendővel s közbe talán újra megnősült, minden száz esztendőben egyszer vagy kétszer. Hozzávetőleges számitással tehát megbizható adatok hiányában a következő érdekes eredményre jutunk: Föltéve, hogy Mathuzsálem folytatná szerény patriárkális életmódját s előkelő származása és rangja daczára olcsó helyeken szerezné be táplálékát, pompásan kijönne 80 centből egy nap. Ilyen életmód mellett Mathuzsálem egész élete alatt mindössze: 283,335.60 dollár árát enne föl. Tehát nyilvánvaló, hogy Matbuzsálem ilyen szerény kosztal nem elégednék meg.

Több mint valószínű, hogy reggeleit, ebédeit, vacsoráit a legelőkelőbb vendéglők asztalainál költéné el. Reggelijét 1 dollárra, lunchait 75 centre s vacsoráit 1 dol-



**POLGÁR SÁNDOR**  
orvosi műszer- és kótszer gyárosnál  
telepe: Bpest, VII., Erzsébet-körút 50.

legújtanosabban beszeresethők összes betegápolási tárgyak, kótszerek, fecskendőék, m. kir. szab. Polgár-féle sörvőköték, gumihüvelyek stb. stb. — Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld az illetékeseknek, csak megadandó, mily tárgy arúkéreltetik.

Képes hirdetés  
kellő díjazás mellett  
10% árszármazás  
menny a Csendőrség  
Lapján olvashatók.



lár 50 centre becsülve, felette mérsékelten s a borralók hozzáadása nélkül, kiderül, hogy Mister Matbuszám ellátása 1,181.050.88 dollárba kerülne. Ha az egész család ellátási költségeit, a mai viszonyokat véve alapul, akarnók kiszámítani, elérítő összeget kapnánk. Az egész család vagyona régen a csódtömeg gondnoka kezébe került volna és kénytelenek lennének vagy az életmódjukon változtatni, vagy megfelelő jövedelmi forrásról gondoskodni.

\*

### A forró étel veszélyei.

Felette fontos, hogy úgy az ételeket, mint az italokat megfelelő hőmérséklet mellett fogyasszuk el. Általánosságban áll a szabály, hogy kellő hőmérsékletű az az étel, a mely megközelíti a vér temperaturáját, vagyis a 37—38 Celsius fokot. Az ital pedig 10—12 fok mellett mondható kellő hőmérsékletűnek. Elbirja ugyan a gyomor még a 7 fokos hideg vizet, meg az 55 fokos forró levest is, de ez a két temperatura már olyan szélső határ, a melyet nem tanácsos megközelíteni.

Különösen a pépes ételeket nem szabad forrón enni, mert ezek nagyon lassan bűlnék le. Legjobb azonban, ha 37—42 fok az ilyen pépes étel. A sült és főtt hús is akkor a legmegfelelőbb, ha a vér hőmérsékletét kevéssel mulja fölül. Semmi esetre se szabad ötven fokon túl élvezni az ilyen tömör ételt, mert ha ennél forróbb, már bántja a száját, akadályozza a tökéletes elrágást és sietve lenyeli az ember. Kettős bajt okoz tehát: megégeti a gyomrot és megnehezíti az emésztést. Azonban káros a másik véletel is. Ha az ételek temperaturája alacsonyabb a vér hőmérsékleténél, akkor viszton nehezen emészthető.

Az italok kellő hőmérséklete különböző az egyes italoknál. Az ivóvíz legmegfelelőbb temperaturája a 12-5 C fok. Ilyen hőmérsékletű víz izlik a legjobban, hűsít és fölfrissít. Az alacsonyabb temperaturájú ivóvizet már nagyon hidegnek érezzük. A 21 foknál melegebb víz pedig már kellemetlen ízű. A szénsavas vizeket, tehát a szódavizet is, ha 12-5 fokosak, sokkal hidegebbnek érezzük, mint a közönséges ivóvizet. Ennek a vízből kiszabaduló szénsav az oka. Ilyen vizek tehát ne legyenek hidegebbek 14—16 foknál. Sört nem tanácsos hidegebbet inni, mint 15 fokosat. A bor megfelelő hőmérséklete változó a bor minősége szerint. Leghidegebben isszák a pezsgőt, ennek a temperaturája, ha jégben tartják, 2 fokra is lesszáll.

Mégsem hűti le erősen a gyomrot és tájékát, azért, mert a benne levő sok alkohol megint melegítően hat. Hidegebben 8—10 foknál még sem tanácsos a pezsgőt inni. Nehéz fehér bort 10 fokra lehet lehűteni, a könnyű fehér bor ne legyen hidegebb 15 foknál, mert amabban több, ebben kevesebb a melegítő szesz. A vörösbornak nemcsak az egészsége, hanem az izletesség szempontjából is a legmegfelelőbb temperaturája a 18—19 fok.

A tej ép úgy, mint a szénsavas italok, hidegebbnek tetszik, mint az ivóvíz, olyan hidegen, mint az ivóvizet, a tejet azért nem tanácsos inni. Legjobban izlik a hideg tej, ha 16—18 fokos. A frissen fejt tej természetes melege 34—35 fok. Ilyen melegen a legjobban tűri a gyomor és a legjobban izlik is. A melegített tej temperaturájának legszélsőbb határa 45 fok. Ennél forróbban a tejet csak akkor szabad inni, ha meg akar izadni az ember.

A leves kellő melege 37—45 fok. Ha forróbb, loforráz-

zuk vele a szánkat és gyomrunkat, ha hidegebb, nem izlik és megolvad a benne lévő zsíradék. A kávé és a teát legjobban túlaágosan forrón isszák. A frissen főtt kávé, ba tejet és cukrot is tesznek bele, még mindig 60 foknál forróbb szokott lenni. A tea hőmérséklete rendszeren nagyobb: 65—75 fok, az ilyen forró italok idővel tönkreteszik a gyomrot. Azért a kávé és a teát sohasem igyuk 40—45 foknál melegebben.

A forró ételek és italok élvezésének káros hatása lehet. A gyomor nyálkahártyáján nyania, ha forró étel vagy ital éri, nem hólyag keletkezik, mint a bőrön vagy a szájban, hanem seb. Ez a seb nem gyógyul be hamar, mert nem engedi behegedni a gyomor emésztőnedve. Az emésztőnedv folyton marja a sebet, azért idővel nehezen gyógyuló fekély lesz belőle. Ez a leggyakoribb keletkezési módja a gyomorfekélynek nevezett súlyos betegségnek. Ilyen fekély igen heves fájdalmat szokott okozni, különösen akkor, ha eszik vagy iszik az ember. A fájdalom sokszor tűrhetetlen és a beteg inkább nem eszik, csak fájdalma ne legyen. Már ez is gyöngíti a beteget, de sokkal jobban gyöngíti a gyakori vérvesztés, mely ezzel a bajjal rendszeren jár. A fekélyhől ugyanis gyakran indul meg a vér, hol erősebben, hol gyöngébben. A gyakori vérzésnek folyton növekedő vérszegénység, ennek pedig általános elgyengülés a következménye. A vérzés néha oly óriási, hogy a beteg rövid idő alatt teljesen elvérzik s meghal. A gyomorfekély tehát, mint látható, igen komoly betegség. Évekig elkinozza az embert, sokszor elkeseríti és nem egyszer veszélyezteteti is az életét.

Jó lesz azért ügyelni arra, hogy az étel mindig csak olyan melegen jusson a gyomorba, hogy a gyomor nyálkahártyáját le ne forrázhassa. Ha egyszer-mászor mégis nagyon forrón jut a táplálék a szánkba, ne gyűrjük azt mindjárt le. Inkább hadd égjen meg a száj, mint a gyomor nyálkahártyája. A száj égési sebe pár nap alatt beheged, a gyomor égési sebe csak évek mulva gyógyul meg, ha egyáltalán meggyógyul.

Egy orvos az italok kellő hőmérsékletéről a következő receptet állította össze:

Ivóvíz	— — — —	12-5	C
Seltersz- és szódavíz	— — — —	10—16	•
Sör	— — — —	14—16	•
Vörös bor	— — — —	17—19	•
Gyenge fehér bor	— — — —	16	•
Erős fehér bor	— — — —	10	•
Pezsgőbor	— — — —	8—10	•
Kávé és tea	— — — —	23—26	•
Ugyanezek a szomjuság csillapítására	— — — —	10—18	•
Húsleves	— — — —	37—52	•
Tej	— — — —	16—18	•
Frissen fejt tej	— — — —	34—35	•

Egyébként Wiel, az egészséges gyomor apostola, azt tartja, hogy az ételek és italok hőmérsékletére legalább is annyi gondot kell fordítani, mint a minőségek megválasztására.

## KÉPEINKHEZ.

### A budai királyi palota.

Szándékosan használjuk ezt az elnevezést. mert a két testvér-városnak egyesülése óta oly kevés idő telt még el, hogy a nevezetesebb műemlékek, intézetek és épü-

letek elnevezése azóta meg sem változhatott és még mindig a régi nevén ismeretes. S különben is a régi Aquincum romjain épült Buda volt a fejedelmi lakóhelye mindig, már a hunok idejében is. Később a magyar királyok uralkodása alatt, a XII-ik században már történelmileg is ismert királyi palota volt Budán s a magyar királyok kevés kivétellel mind Budán laktak.

A képeink egyikén bemutatott mostani királyi palotát Mária Terézia királynő építtette 1749-től 1771-ig. Azóta természetesen sok változtatás, javítás és díszítés történt rajta. Több mint 200 szoba van ebben a gyönyörű palotában, amelyek közül Ő Felsége lakosztálya a palota déli részén, az első emeleten van. Ugyancsak az első emeleten, de a középrészen vannak a dísztermek, köztük a képeink másikán bemutatott kiballgatási terem, valamint a nagy szertartási-, táncz- és étterem.

Ezek mindegyike hírneves festőművészeink jeles műveivel vannak díszítve. Mindjárt a bemeneti nagy előteremben ott van Engert tanárnak a zentai nagy csatát ábrázoló híres festménye, a Habsburg-teremben Lotz Károly freskója stb., stb.

A királyi palota egyik főnevezetessége a francia stílusú s arnyékos faültvényekkel ellátott nagy terrasz képező várkert, előterében a zentai bős: Savoyai Jenő főherceg gyönyörű lovasszobrával. E várkertet gyönyörű arkádszerű bazárok hosszú sora szegélyezi, fölöttük terrasszal és olasz folyondárokkal. Ezek közepétől kétfelé kimagasló pavillonok díszelnek, amelyek egyikében az a feljáró lépcsőzet van elhelyezve, amely a királyi várpalotát a Dnnaparttal összeköti.

Már annál a körülménynél fogva is, hogy hazánk székefővárosában van és koronás királyunk lakása ez a palota, első hely illeti meg történelmi jelentőségű épületeink között. De első helyre predestinálja építészeti jelessége és főként páratlan fekvése is.

A több mint 200 méter magas Várhegy déli részén, a régi vár falaitól körítve, úgy szólván uralkodik a Dunán át ölelkező testvér-városok és környéke felett. S oly fontos kilitást nyújt nemcsak az alatta hőmpolygó Dunára és a körötte elterülő főváros minden részére, hanem jó darabon a főváros batarán túl kezdődő magyar alföldre is, amilyenell Európának egyetlen fejedelmi lakja sem dicsekedhetik.

Évenként többször, de különösen Szent István-nap táján, a közönség is megtekintheti a palota egyes részeit. És fel is használja mindenki, akinek csak módjában van, ezt a ritka alkalmat, hogy belülről is láthassa a magyar király messze földön híres bndei várpalotáját.

## HIREK.

Adományok. A létesítendő csendőrségi internátus alapja javára a következő újabb adományok folytak be: dr. dezseri Rudnyánszky Titusz főszolgabírótól, Aranyosmarótról, az V. számú csendőrkerület útján 25 korona, Sveiczner Már kereskedőtől Galgagutáról 2 K és az esztergomi szárnytól, a Franklin-Társulat által adományozott két darab Vezérfonal a rendőrkutya idomításához című könyv értékesítéséből 5 K, mely összegekkel az alap vagyona 28,106 K 11 fillérré emelkedett.

Az új nyugdíjtörvény életbeléptetése. Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912. évi LXV. törvényzikk, mely a csendőrség rangosztályba nem sorozott havidíjasaira és egényaságára is kiterjesztett a amelyet főbb vonásaiban apunk mult évi 40. számában ismertettünk volt, Ő ca-

szári és apostoli királyi Felsége által, 1912 december 28-án szentesített és az országos törvénytarban 1912 december 31-ével ki is hirdettetett. Minél fogra ezen törvény, melynek kedvezménye az 1912 január 1-től kezdve nyugdíjazottakra is visszamenőleg kiterjesztett, a zárt butürozni anyok 130. §-a értelmében, a kihirdetést követő hó, vagyis 1913. évi január 1-ével hatályba is lépett s ezzel a csendőrlégnység régi óhaja is teljesedésbe ment. E törvény, mely az 1912. év amugy is busás jóléti intézkedéseinek ékes koronája volt, bizonyára erőforrássul fog szolgálni nehéz, de magasztos hivatasunk kitartó és kötelességű teljesítéséhez.

Rablógyilkossági kísérlet. A szabolcsmegyei Geszteréd községben, 1912 december 30-án este hét órakor Lichtmann Lajos lakásába három felfegyverkezett álarozos egyén bebatolt és az asztalnál ülő Lichtmann Lajosra és négy tagból álló családjára forgópisztolyból 12 lövést téve, pénzt követeltek. A lövések közül öt lövedék Lichmannt, egy pedig annak nejét súlyosan, de nem életveszélyesen megsebesítette. A rablók a mellékszobába menekült három gyermek jajveszékélése által gonosz munkájukban megzavartatván, zsákmány nélkül elmenekültek. Nyomozásuk folyamatban van.

Kérelem. Lázár Sándor, Gyergyóbékásdomukon állomásozó csendőr, kéri Bara János csendőrt, kivel 1912 április havában Brassóban a próbacsendőri tanfolyamot együtt hallgatta, hogy címét vele tudassa.

## KÜLÖNFÉLÉK.

Amerika prémgazdagsága. Az észak-amerikai prémkereskedelem a Hudson-öböl társaság kezén van, a melynek igazgatósága Európában, Londonban székel. A Hudson-öböl prémkereskedelmi részvénytársaság szabaddalmait még II. Károly angol király, az utolsó Stuart-házbeli uralkodó biztosította, máig is fennálló érvénynyel 1670-ben. A Hudson-öböl partmellékein elterülő tartományokban a társulatnak 150 kereskedelmi kirendeltsége van. E kirendeltségek benszüllött vadászemberektől vásárolgatnak össze megfelelő becsesebb s kevésbbé becses prémáruféléit, sőt a prémek egy része csereüzlet tárgya még ma is, a mennyiben a prémvadászok legtöbbje löfegyver, lőszer s egyéb előttük értékkel bíró árucikk ellenében szolgáltatja át prémféléit. A már említett 150 kereskedelmi kirendeltségen kívül a társulat négy árufóraktára bivatott arra, hogy a prémvadászok csereügyleteit megfelelően lebonyolítsa. A Hudson-öböl prémkereskedelmi társulat évente két nagyobb prémvásárt tart, a melyeken a legtávolabb fekvő vidékeken dolgozó prémvadászok s mind az öt világrész nevesebb prémkereskedői személyesen vagy képviselőik útján szoktak részt venni. E vásárok időpontja január és márczius hónapokra esik s azokon nemcsak a vezető szerepet e téren betöltő Hudson-öböl társulat jelenik meg áruival s embereivel, hanem Észak-Amerikának többi, az utóbbi évek során létesült épen nem csekély számú egyéb prémkereskedelem-értékesítő vállalata is tevékeny részt vesz. Az árukat nyilvános árveréseken értékesítik; előzőleg pedig nagyság és becsérték szerint megfelelőleg osztályozzák. A kevésbé értékes anyag tömegaránként kerül eladásra, a becsesebbje pedig darabonként. A nevesebb prémvásárok szörmeáruai évről-évre emelkedő, állandóan óriás értékösszegeket képviselnek. Tudjuk azt, hogy a szebb cobolyprém darabjéért eszekeket is fizetnek; miután pedig egymaga a Hudson-öböl prémkereskedelmi társulat évente 100 esernél több czo-



bolyprémet hoz piacra, fogalmat alkothatunk időnként felhalmozódó árúinak mesébe illő értékéről. Az észak-amerikai prémvásárokon minőség szerint első sorban az alaskai czob olyprém szerepel; azután pedig a szibériai. Az alaskai egymagában nem képes a fokozódó czobolyprém-kereslet igényeinek megfelelni. Az orosz császári kormány újabb időkben, hogy saját czobolyi prém-piaci keresletét kielégítthesse, az Észak-Amerikába irányuló czobolyprém-kivitelnek egyrészt korlátokat szabott, másrészt pedig czobolyprémet szolgáltató országai-ban a azok sorában is első helyen Szibériában, a czobolyt fokozottabb vadvédelem tárgyává tette, hogy így a szaporulat a keresletnek lehetőségig megfelelni képes legyen.

## Szerkesztői üzenetek.

A szerkesztőség a szolgálattal kapcsolatos kérdésekre és névtelen levelekre nem válaszol, kéziratot vissza nem ad, levélben pedig csak igen kivételes oly esetekben válaszol, ha a válasz — kényességénél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva — nyilvánosan meg nem adható. Kérjük ennél fogva olvasóinkat, hogy leveleikkel belyeget ne küldjenek.

**Öreg csendőr.** 1. Igen. 2. Ha hadkötelesek, igen.

**Harmat.** Kérelmezheti a kívánt módon való átlépését, azt azonban nem tudjuk, hogy megengedik-e?

**1912. Középiszkola és igen nehéz felvételi vizsga szükséges.**

**Nagykapus.** 1. Besztercebányai posztógyár. Ára 21-15 kor. 2. Nem lesz.

**Vitatkozók.** Az 1000 kor. felüli rész lefoglalható.

**V. L. csendőr.** Sorsjegyei nem nyertek.

**M. K. csendőr.** A kivizsgálás eredményéből, vagyis attól függ, hogy sérülését szolgálatteljesítésből kifolyólag, onhibáján kívül szerzte-e?

**Öreg csendőr 18.** 1. A koponyog beszértéke az ön javára lesz írva. 2. Köteles. 3. A járőrvezetői jelvényt viselheti.

**1878.** A családi pótlék nem számít a nyugdíjba.

**S. J. csendőr.** Lehet pályázni. A szükséges okmányokat a szárnyparancsnokság csatolja.

**M. S. csendőr.** Szolgálati uton.

**Ű. S. I.** Szolgálati uton kérheti. 2. Az ügyrészeghez.

**Kérelm.** Bármedlyik nagyobb gyógyszerüzár beszerzi, vagy legalább is megjelöli a forrást.

**1876.** Ha az illetékszabályzatban körülírt feltételek nincsenek meg, akkor hiába folyamodik.

**G. B.** A batárrendőrségnél töltött szolgálati idő az igényjogosultsági időbe természetesen nem számíthat be, mert abban csupán a katonaságnál (honvédségnél, csendőrségnél) töltött idő számít. Várja be, míg ezen feltételeknek megfelel.

**703., 777., K. J. és 1912 G. B.,** sorsjegyei nem nyertek.

# HIVATALOS RÉSZ.

## Körrendelet.

16,846 eln. 912. sz. *Ő császári és apostoli királyi Felsege* 1912. évi december hó 29-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával a magyar királyi csendőrségnél egy főállatorvosi állás rendszeresítését legkegyelmesebben engedélyezni s a javaslatba hozott ruházatot és fegyverzetet legkegyelmesebben jóváhagyási méltóztatott.

A csendőrállatorvosok ruházata és fegyverzete a következő:

*Kucsma, fekele sapka:* mint a honvéd állatorvosé; *dolmány:* szín, szabás és szerkezet tekintetében mint a csendőrtisztké;

*zubbony:* mint a csendőrtisztké;

*a dolmányon és zubbonyon lévő rendfokozati jelek:* mint a honvéd állatorvosé;

*hajlóka és szegélyezés:* buzérvörös;

*köpeny, pantalló, nyári pantalló, lovaglónadrág, nyakkendő, cipő, torassági eszima, nyakruvaló, bőrlábszárörő, gyalogsági sarkantyú, keztyű:* mint a csendőrtiszté;

*tisztviselői kard, kardkötő, kardbaji:* mint a honvéd állatorvosé.

Kelt Budapesten, 1913. évi január hó 2-án.

Bárá Hazai Samu s. k.

## Őrsáthelyezések.

Az I. számú csendőrkerület nagyenyedi szárnyánál azopolygálozói őrs, 1912 november 12-én Fenesre;

a IV. számú csendőrkerület kassai szárnyánál a selye-bi őrs, 1912 december 1-én Homrodra;

a VI. számú csendőrkerület pécsi szárnyánál a magyar-teleki őrs, 1912 december 1-én Bükkösdra;

végül a VII. számú csendőrkerület sepsiszentgyörgyi szárnyánál a gyulafalvai őrs, 1912 november 28-án Com-mandottelepre helyeztetett át.

## Őrslovasítások.

A II. számú csendőrkerület temestvári szárnyának területen a szentandrasi őrs, 1912 december 17-én;

# Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára

Köztisztviselői kölcsönök törlesztésére.

Előlegek értékpapirokra.

Családi házak és telepek létesítése.

## részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körut 12.

— Telefon 153—44. szám. —

Alaptőke 1.000.000 korona.

Kölcsönök lakbérletiltás ellenében.

Külföldi pénznemek vétel és eladása.

Elfogadjunk betéteket takarékpénztári könyvecskére. 1. Oly takarékbetétek után, melyeket hat hónapi felmondási idő leköltése mellett helyeznek el intézetünknel, 6% (hat) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadó levonásával) 2. Oly takarékbetétek után, melynél a betevő az 1. pontban jelzett felmondási időt ki nem köti, 8% (öt és fél) betéti kamatot fizetünk (A tőkekamatadó levonásával.)

Előlegot nyújtunk értékpapirokra, sorsjegyekre, vidéki intézetek részvényeire. Személyi kölcsönöket folyósítunk kezesség mellett vagy jelzálogos bízatosíték ellenében, jutányos kamattétel mellett. Utalványok, intézetvények és chekek beszedését alvállaljuk igen mérsékelt költségek felszámításával. Vesszünk és eladunk értékpapirokat, idegen pénzeket.

a III. számú csendőrkerület kecskeméti szárnyának területén a szalkszentmártoni őr, 1912 december 10-én, az újvidéki szárny területén az okéri őr, 1912 december 18-án;

a IV. számú csendőrkerület sátoraljaujhelyi szárnyának területén a perbenyiki őr, 1912 december 18-án;

a VI. számú csendőrkerület pécsi szárnyának területén a kácsfalui őr, 1912 december 7-én, a szentlőrinczi őr pedig 1912 december 19-én; végül

a VIII. számú csendőrkerület belényesi szárnyának területén a biharugrai őr, 1912 december 16-án lovasítottak.

### Őrsállomásnevek megváltoztatása.

A VII. számú csendőrkerület beszterczei szárnyának területén fekvő darnavölgyi fűrésztelepi őr állomás-helyének helyes elnevezése Darnavölgyi telep; a nagy-szebeni szárny területén fekvő riuvadului őr állomás-helyének helyes elnevezése pedig Riuszrad.

### Különítmény felállítás.

A IV. számú csendőrkerület löcsei szárnyának területén Tátralomniczon, 1912 december 1-én egy különítmény állítottatott fel.

## SZEMÉLYI ÜGYEK.

### Legfelsőbb elhatározás.

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1912. évi december hó 30-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával:

sáromberki Ziegler Károly nyugállományú vezérőrnagynak az altábornagyi czimet és jelleget díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

### Áthelyeztettek:

1913 január 1-ével:

Schwarzkopf Ferenc főállatorvos a budapesti I. honvéd gyalogezred állományából, a III. számú csendőrkerület törzséhez.

### Nyugállományba helyeztetett:

1913 január 1-ével:

Tövissi György I. számú csendőrkerületbeli járásőrmester, a megejtett felülvizsgálat eredménye alapján, mint „rokkant, mindennemű népfelkelési szolgálatra is alkalmatlan”.

Választott lakhely: Maros-Vásárhely.

### Okirattal megdicsértetett:

A m. kir. V. számú csendőrkerületi parancsnokság által:

Jerzsabek Sándor csendőr ez. őrmester azért, mert egy tüzeset alkalmával a tűzoltás és vagyonmentés körül gyors, bátor és fúradhatatlan tevékenységével a tűz továbbterjedését meggátolta s ezáltal a lakosságot nagyobb mérvű károsodástól mentette meg.

### Előléptettek

1912 december hó 26-ával:

a m. kir. I. számú csendőrkerület állományában: Kolumbán József, Incze Ákos és Tamás András őrvezető ez. őrmesterek, *őrmesterekké*; Csató Máté és Halász Lajos csendőr ez. őrmesterek, *őrsvezető ez. őrmesterekké*.

1912 december hó 23-ával:

a m. kir. III. számú csendőrkerület állományában: Bereczki János csendőr, *csendőr ez. őrmesterré*.

1912 december hó 1-ével:

a m. kir. IV. számú csendőrkerület állományában: Pintér Pál, Bratyinka János és Barna András csendőr ez. őrmesterek, *őrsvezető ez. őrmesterekké*.

## Csendőrségi kalapborítók

á 1 kor. 50 fill.

Íróasztalra dobozok á 6 kor.

Íróasztalra rekesz-fedőlapok

60 és 80 fillér.

Mindezeket előírás szerinti méretek szerint és előírásnak megfelelő kék préselt papírossal bevonna — ajánl

Makó Károly könyvkötő és dobozgyártó, Brassó.

Hús koronán felüli megrendelések portómentesek.

# VÁRNAY ÉS FIA

Budapest, VI., Liszt Ferencz-tér 9. szám.

1913. évre szóló előjegyzési naptáraink megjelentek, azokat minden rendelőknek ingyen küldjük meg, a rendelések sorrendjében.

A Csendőrségi Rendeleti Közlöny, egyes számainak gyűjtésére szolgáló fedéltáblát szíves figyelmébe ajánljuk. — Ára 50 fillér.

Finom minőségű téli kesztyűk, hósapkák, nemkülönbön mindenféle felszerelési cikkek raktárunkon készletben vannak, azokból kívánatra választás céljából szívesen küldünk. Bármilyen cikket a legnagyobb készséggel beszerzünk és megküldjük.

Könyvnyomda, könyv-, papir- és írószer-kereskedés, a magyar kir. csendőrségi hivatalos nyomtatványok legnagyobb raktára.